

ROZDZIAŁ 4

Kompetencje i obowiązki Gminy.

Finansowanie ochrony środowiska w Gminie.

Harmonogram wdrażania i koszty zadań własnych Gminy.

Spis treści:

4.1. Kompetencje i obowiązki Gminy w zakresie ochrony środowiska.	3
4.1.1. Zasady ogólne wynikające z ustawy POŚ.	3
4.1.2. Zagospodarowanie przestrzenne.	6
4.1.3. Utrzymywanie czystości i porządku.	10
4.1.4. Gospodarka odpadami.	12
4.1.5. Opakowania i odpady opakowaniowe.	13
4.1.6. Gospodarka wodno - ściekowa.	13
4.1.7. Geologia i górnictwo.	15
4.1.8. Gospodarka paliwami i energią.	15
4.1.9. Inspekcja Ochrony Środowiska.	16
4.1.10. Ochrona dóbr kultury i zabytków.	16
4.1.11. Ochrona lasów.	18
4.1.12. Ochrona gruntów rolnych i leśnych.	18
4.1.13. Ochrona wód.	19
4.1.14. Ochrona przyrody.	20
4.1.15. Ochrona zwierząt.	22
4.2. Finansowanie ochrony środowiska w Gminie	22
4.3. Potencjalne źródła finansowania inwestycji proekologicznych	28
4.3.1. Rynki finansowe	28
4.3.2. Formy partnerstwa publiczno-prawnego	30
4.3.3. Państwowe Fundusze Ekologiczne	31
4.3.4. Pomoc unijna	35
4.3.5. Instytucje i programy pomocowe	44
4.4. Harmonogram wdrażania Programu Ochrony Środowiska w aspekcie możliwości finansowych Gminy. Lista przedsięwzięć priorytetowych koniecznych do realizacji oraz analiza techniczno – ekonomiczna przyjętych priorytetów.	48

4.4.1.	Wprowadzenie.....	48
4.4.2.	Zadania własne Gminy wynikające z Programu Ochrony Środowiska	50
4.4.3.	Podsumowanie	65

4.1. Kompetencje i obowiązki Gminy w zakresie ochrony środowiska.

Z początkiem 1999r. w związku z reformą ustrojową państwa struktura organizacyjna ochrony środowiska uległa istotnym zmianom. Nowy podział kompetencji wynika z ustawy z dnia 24 lipca 1998r. o zmianie ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej (Dz. U. Nr 106, poz. 668) - tzw. ustawy kompetencyjnej oraz z ustawy z dnia 21 stycznia 2000r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej (Dz. U. Nr 12, poz. 136 ze zmianami) - tzw. ustawy czyszczącej, a także z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. - Prawo ochrony środowiska .

W niniejszym rozdziale przedstawiono, wynikające z aktualnych przepisów prawnych, kompetencje i obowiązki organów gminy w zakresie tematycznym związanym z Programem Ochrony Środowiska.

4.1.1. Zasady ogólne wynikające z ustawy POŚ.

Poszczególne organy gminy są obecnie właściwe w następujących sprawach wynikających z obowiązującej od 01.10.2001r. *Ustawy z dn. 27.04.2001r. Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. 2001r., Nr 62 poz. 627):

Kompetencje i obowiązki rady gminy

1. Uchwalanie gminnego programu ochrony środowiska (art. 18 ust.1).
2. Uchwalanie ograniczenia co do czasu funkcjonowania instalacji lub korzystania z urządzeń, z których emitowany hałas może negatywnie oddziaływać na środowisko (art. 157 ust. 1).
3. Zatwierdzanie projektów przychodów i wydatków gminnego funduszu ochrony środowiska (art. 420).
4. Ustala zadania służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, które mają być finansowane przez gminny fundusz ochrony środowiska (art. 406).

Kompetencje i obowiązki wójta (organu wykonawczego)

1. Sporządzanie gminnych programów ochrony środowiska (art. 17 ust.1).
2. Sporządzanie raportów z wykonania gminnych programów ochrony środowiska (art. 18 ust.2).
3. Przygotowywanie do 15 stycznia projektu zestawienia przychodów i wydatków gminnego funduszu ochrony środowiska na dany rok (art. 420).
4. Orzekanie o zmniejszeniu odroczonej opłat albo kar o sumę środków własnych wydatkowanych na realizację przedsięwzięcia, jeżeli odroczenie dotyczy przedsięwzięcia służącego realizacji zadań własnych gminy (art. 319).

5. Podawanie do publicznej wiadomości zatwierdzonego zestawienia przychodów i wydatków gminnego funduszu ochrony środowiska (art. 421).
6. Delegowanie swojego przedstawiciela do komisji negocjacyjnej programu dostosowawczego dla instalacji typu IPPC (art. 437 ust.1).
7. Przyjmowanie od wykorzystujących (przedsiębiorców i osób fizycznych) substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska informacji o ich rodzaju, ilości i miejscach występowania (art. 162 ust.5).
8. Przedkładanie wojewodzie okresowych informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (art. 162 ust.6).
9. Nakazanie w drodze decyzji osobie fizycznej eksploatującej instalację w ramach zwykłego korzystania ze środowiska lub eksploatującej urządzenie, wykonanie w określonym czasie czynności zmierzających do ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na środowisko (art. 363) oraz ewentualne wstrzymanie użytkowania instalacji lub urządzenia (art. 368 ust.2).
10. Wstrzymanie w drodze decyzji instalacji prowadzonej przez osobę fizyczną w ramach zwykłego korzystania ze środowiska jeżeli działalność narusza warunki decyzji określającej wymagania eksploatacji instalacji (art. 368 ust.1).
11. Wyrażenie zgody na podjęcie wstrzymanej działalności, o której mowa powyżej (art. 372).
12. Wydawanie decyzji w przypadku zwykłego korzystania ze środowiska przez osoby fizyczne w sprawach: nałożenia obowiązku prowadzenia pomiarów wielkości emisji, nałożenia obowiązków dotyczących eksploatacji instalacji oraz przyjmowania wyników tych pomiarów (art. 378 ust.3).
13. Sprawuje kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością tego organu (art. 379 ust.1). Wójt może upoważnić do wykonywania funkcji kontrolnych pracowników podległych mu urzędów gminnych lub funkcjonariuszy straży gminnych. Kontrolujący, wykonując kontrolę, jest uprawniony do:
 - wstępu wraz z rzeczoznawcami i niezbędnym sprzętem przez całą dobę na teren nieruchomości, obiektu lub ich części, na których prowadzona jest działalność gospodarcza, a w godzinach od 6 do 22 - na pozostały teren,
 - przeprowadzania badań lub wykonywania innych niezbędnych czynności kontrolnych,
 - żądania pisemnych lub ustnych informacji oraz wzywania i przesłuchiwania osób w zakresie niezbędnym do ustalenia stanu faktycznego,
 - żądania okazania dokumentów i udostępnienia wszelkich danych mających związek z problematyką kontroli.
14. Występowanie w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska (art. 379 ust.4).

15. Występowanie do WIOŚ o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli stwierdzono naruszenie przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło mieć miejsce (art. 379 ust.5).

Kompetencje organów gminy w zakresie planowania przestrzennego omówiono osobno (w następnym podrozdziale). Poniżej przedstawiono wymagania Ustawy POŚ w tym zakresie.

Zgodnie z Art. 71. Ustawy POŚ w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

- 1) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania powstawaniu zanieczyszczeń, zapewnienia ochrony przed powstającymi zanieczyszczeniami oraz przywracania środowiska do właściwego stanu,
- 2) ustala się warunki realizacji przedsięwzięć, umożliwiające uzyskanie optymalnych efektów w zakresie ochrony środowiska.

Zgodnie z Art. 72. Ustawy POŚ w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zapewnia się warunki utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalną gospodarkę zasobami środowiska, w szczególności przez:

- 1) ustalanie programów racjonalnego wykorzystania powierzchni ziemi, w tym na terenach eksploatacji złóż kopalin, i racjonalnego gospodarowania gruntami,
- 2) uwzględnianie obszarów występowania złóż kopalin oraz obecnych i przyszłych potrzeb eksploatacji tych złóż,
- 3) zapewnianie kompleksowego rozwiązania problemów zabudowy miast i wsi, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki wodnej, odprowadzania ścieków, gospodarki odpadami, systemów transportowych i komunikacji publicznej oraz urządzania i kształtowania terenów zieleni,
- 4) uwzględnianie konieczności ochrony wód, gleby i ziemi przed zanieczyszczeniem w związku z prowadzeniem gospodarki rolnej,
- 5) zapewnianie ochrony walorów krajobrazowych środowiska i warunków klimatycznych,
- 5a) uwzględnianie potrzeb w zakresie zapobiegania ruchom masowym ziemi i ich skutkom,
- 6) uwzględnianie innych potrzeb w zakresie ochrony powietrza, wód, gleby, ziemi, ochrony przed hałasem, wibracjami i polami elektromagnetycznymi.

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, przy przeznaczeniu terenów na poszczególne cele oraz przy określaniu zadań związanych z ich zagospodarowaniem w strukturze wykorzystania terenu, ustala się proporcje pozwalające na zachowanie lub przywrócenie na nich równowagi przyrodniczej i prawidłowych warunków życia.

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego określa się także sposób zagospodarowania obszarów zdegradowanych w wyniku działalności człowieka, klęsk żywiołowych oraz ruchów masowych ziemi.

Zgodnie z Art. 73. Ustawy POŚ w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu uwzględnia się w szczególności ograniczenia wynikające z:

- 1) ustanowienia w trybie przepisów ustawy o ochronie przyrody parku narodowego, rezerwatu przyrody, parku krajobrazowego, obszaru chronionego krajobrazu, zespołu przyrodniczo-krajobrazowego, użytku ekologicznego, stanowiska dokumentacyjnego, pomników przyrody oraz ich otulin,
- 2) utworzenia obszarów ograniczonego użytkowania,
- 3) ustalenia w trybie przepisów ustawy - Prawo wodne warunków korzystania z wód dorzecza oraz ustanowienia stref ochronnych ujęć wód, a także obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych.

4.1.2. Zagospodarowanie przestrzenne

Poszczególne organy gminy są obecnie właściwe w następujących sprawach wynikających z *Ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. 2003r., Nr 80 poz. 717):

Kompetencje i obowiązki rady gminy

1. Podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (art.9 ust.1).
2. Uchwala studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (art.12 ust.1).
3. Rozstrzyga o sposobie rozpatrzenia zgłoszonych uwag do studium (art.12 ust.1).
4. Podejmuje uchwały o przystąpieniu do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (art.14 ust.1).
5. Uchwala miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, po stwierdzeniu jego zgodności z ustaleniami studium (art.32 ust.1).
6. Rozstrzyga o sposobie rozpatrzenia uwag do projektu planu oraz sposobie realizacji, zapisanych w planie, inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej, które należą do zadań własnych gminy, oraz zasadach ich finansowania, zgodnie z przepisami o finansach publicznych (art.20 ust.1).
7. Podejmuje uchwałę w sprawie aktualności studium i planów miejscowych, a w przypadku uznania ich za nieaktualne, w całości lub w części, podejmuje działania w celu ich zmiany (art.32 ust.2).

Kompetencje i obowiązki wójta (organu wykonawczego)

1. Sporządza studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (art.9 ust.2).
2. Po podjęciu przez radę gminy uchwały o przystąpieniu do sporządzania studium, kolejno (art.11):
 - ogłasza w prasie miejscowej oraz przez obwieszczenie, a także w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości, o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzania studium, określając formę, miejsce i termin składania wniosków dotyczących studium, nie krótszy jednak niż 21 dni od dnia ogłoszenia,
 - zawiadamia na piśmie o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzania studium instytucje i organy właściwe do uzgadniania i opiniowania projektu studium,
 - rozpatruje wnioski dotyczące studium,
 - sporządza projekt studium,
 - uzyskuje od gminnej lub innej właściwej, komisji urbanistyczno-architektonicznej opinię o projekcie studium;
 - uzgadnia projekt studium z zarządem województwa w zakresie jego zgodności z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa,
 - uzgadnia projekt studium z wojewodą w zakresie jego zgodności z ustaleniami programów,
 - występuje o opinie dotyczące rozwiązań przyjętych w projekcie studium do: starosty powiatowego, gmin sąsiednich, właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, właściwych organów wojskowych, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa, właściwego organu nadzoru górniczego w zakresie zagospodarowania terenów górniczych, właściwego organu administracji geologicznej, ministra właściwego do spraw zdrowia w zakresie zagospodarowania obszarów ochrony uzdrowiskowej;
 - wprowadza zmiany wynikające z uzyskanych opinii i dokonanych uzgodnień,
 - ogłasza o wyłożeniu projektu studium do publicznego wglądu na co najmniej 14 dni przed dniem wyłożenia i wyklada ten projekt do publicznego wglądu na okres co najmniej 30 dni oraz organizuje w tym czasie dyskusję publiczną nad przyjętymi w tym projekcie studium rozwiązaniami,
 - wyznacza w ogłoszeniu termin, w którym osoby prawne i fizyczne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej mogą wnosić uwagi dotyczące projektu studium, nie krótszy niż 21 dni od dnia zakończenia okresu wyłożenia studium,
 - przedstawia radzie gminy do uchwalenia projekt studium wraz z listą nieuwzględnionych uwag,
3. Przedstawia wojewodzie uchwałę o uchwaleniu studium wraz z załącznikami oraz dokumentacją prac planistycznych w celu oceny ich zgodności z przepisami prawnymi (art.12 ust.2).

4. Wykonuje analizy dotyczące zasadności przystąpienia do sporządzenia planu i stopnia zgodności przewidywanych rozwiązań z ustaleniami studium, przygotowuje materiały geodezyjne do opracowania planu oraz ustala niezbędny zakres prac planistycznych (art.14 ust.5).
5. Sporządza projekt planu miejscowego, zawierający część tekstową i graficzną, zgodnie z zapisami studium oraz z przepisami odrębnymi, odnoszącymi się do obszaru objętego planem (art.15 ust.1).
6. Po podjęciu przez radę gminy uchwały o przystąpieniu do sporządzania planu miejscowego kolejno (art.17):
 - ogłasza w prasie miejscowej oraz przez obwieszczenie, a także w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości, o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzania planu, określając formę, miejsce i termin składania wniosków do planu, nie krótszy niż 21 dni od dnia ogłoszenia,
 - zawiadamia, na piśmie, o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzania planu instytucje i organy właściwe do uzgadniania i opiniowania planu,
 - rozpatruje wnioski do planu w terminie nie dłuższym niż 21 dni od dnia upływu terminu ich składania,
 - sporządza projekt planu miejscowego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, uwzględniając ustalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
 - sporządza prognozę skutków finansowych uchwalenia planu miejscowego,
 - uzyskuje opinie o projekcie planu: gminnej lub innej właściwej komisji urbanistyczno-architektonicznej, wójtów, burmistrzów gmin albo prezydentów miast, graniczących z obszarem objętym planem, w zakresie rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym;
 - uzgadnia projekt planu z: wojewodą, zarządem województwa, zarządem powiatu w zakresie odpowiednich zadań rządowych i samorządowych, właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków, organami właściwymi do uzgadniania projektu planu na podstawie przepisów odrębnych, właściwym zarządcą drogi, jeżeli sposób zagospodarowania gruntów przyległych do pasa drogowego lub zmiana tego sposobu mogą mieć wpływ na ruch drogowy lub samą drogę, właściwymi organami wojskowymi, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa, dyrektorem właściwego urzędu morskiego w zakresie zagospodarowania pasa technicznego, pasa ochronnego oraz morskich portów i przystani, właściwym organem nadzoru górniczego w zakresie zagospodarowania terenów górniczych, właściwym organem administracji geologicznej w zakresie terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych, ministrem właściwym do spraw zdrowia w zakresie zagospodarowania obszarów ochrony uzdrowiskowej;

- uzyskuje zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne,
 - wprowadza zmiany wynikające z uzyskanych opinii i dokonanych uzgodnień,
 - ogłasza o wyłożeniu projektu planu do publicznego wglądu na co najmniej 7 dni przed dniem wyłożenia i wyklada ten projekt wraz z prognozą oddziaływania na środowisko do publicznego wglądu na okres co najmniej 21 dni oraz organizuje w tym czasie dyskusję publiczną nad przyjętymi w projekcie planu rozwiązaniami,
 - wyznacza w ogłoszeniu termin, w którym osoby fizyczne i prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej mogą wnosić uwagi dotyczące projektu planu, nie krótszy niż 14 dni od dnia zakończenia okresu wyłożenia planu,
 - rozpatruje uwagi w terminie nie dłuższym niż 21 dni od dnia upływu terminu ich składania,
 - wprowadza zmiany do projektu planu miejscowego wynikające z rozpatrzenia uwag, a następnie w niezbędnym zakresie ponawia uzgodnienia,
 - przedstawia radzie gminy projekt planu miejscowego wraz z listą nieuwzględnionych uwag,
7. Przedstawia wojewodzie uchwałę o nowym planie zagospodarowania przestrzennego wraz z załącznikami oraz dokumentacją prac planistycznych w celu oceny ich zgodności z przepisami prawnymi (art.20 ust.2).
 8. Ustala termin dokonania uzgodnień albo przedstawienia opinii przez organy uzgadniające, nie krótszy niż 21 dni od dnia udostępnienia projektu studium albo projektu planu miejscowego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko (art.25 ust.1).
 9. Prowadzi rejestr planów miejscowych oraz wniosków o ich sporządzenie lub zmianę, gromadzi materiały z nimi związane oraz odpowiada za przechowywanie ich oryginałów, w tym również uchylonych i nieobowiązujących (art.31 ust.1).
 10. Jest zobowiązany przekazać staroście kopię uchwalonego studium lub planu miejscowego, nie później niż w dniu ich wejścia w życie (art.31 ust.2.).
 11. Dokonuje analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy, ocenia postępy w opracowywaniu planów miejscowych i opracowuje wieloletnie programy ich sporządzania w nawiązaniu do ustaleń studium, z uwzględnieniem decyzji zamieszczonych w rejestrach oraz wniosków w sprawie sporządzenia lub zmiany planu miejscowego (art.32 ust. 1).
 12. Przekazuje radzie gminy wyniki analiz po uzyskaniu opinii gminnej lub innej właściwej komisji urbanistyczno-architektonicznej, co najmniej raz w czasie kadencji rady (art.32 ust.2.).
 13. Ustala opłatę, jeżeli w wyniku zmiany planu nastąpił wzrost wartości nieruchomości (art.37 ust.6).
 14. Przedstawia okresowo - odpowiednio do potrzeb, lecz co najmniej raz w roku - na sesji rady gminy informacje o zgłoszonych żądaniach

odszkodowania za utrudnienia w korzystaniu z nieruchomości powstałe w wyniku zmiany planu (art.37 ust.8).

4.1.3.Utrzymywanie czystości i porządku.

Poszczególne organy gminy są obecnie właściwe w następujących sprawach wynikających z *Ustawy z dnia 13 września 1996r. o utrzymaniu porządku i czystości w gminach* (Dz. U. 1996r., Nr 132 poz. 622 z późniejszymi zmianami):

Kompetencje i obowiązki rady gminy

1. Ustalanie w drodze uchwały szczegółowych zasad czystości i porządku na terenie gminy dotyczące (art. 4):
 - wymagań w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości obejmujących: prowadzenie we wskazanym zakresie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, uprzątnięcie błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z części nieruchomości służących do użytku publicznego, mycie i naprawy pojazdów samochodowych poza myjniami i warsztatami naprawczymi,
 - rodzaju urządzeń przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych na terenie nieruchomości oraz na drogach publicznych, a także wymagań dotyczących ich rozmieszczania oraz utrzymywania w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym,
 - częstotliwości i sposobu pozbywania się odpadów komunalnych lub nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości oraz z terenów przeznaczonych do użytku publicznego,
 - obowiązków osób utrzymujących zwierzęta domowe, mających na celu ochronę przed zagrożeniem lub uciążliwością dla ludzi oraz przed zanieczyszczeniem terenów przeznaczonych do wspólnego użytku,
 - wymagań utrzymywania zwierząt gospodarskich na terenach wyłączonych z produkcji rolniczej, w tym także zakazu ich utrzymywania na określonych obszarach lub w poszczególnych nieruchomościach,
 - wyznaczania obszarów podlegających obowiązkowej deratyzacji i terminów jej przeprowadzania.
2. Nadzór nad przestrzeganiem obowiązków właścicieli nieruchomości określonych w art.5.1.ustawy.
3. Określenie w zależności od lokalnych warunków, innych sposobów udokumentowania wykonania obowiązku posiadania umowy w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości (art. 6 ust. 1a).
4. Ustalanie górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za świadczone usługi (art. 6 ust.2).

5. Obniżanie stawek, jeżeli odpady komunalne są zbierane i gromadzone w sposób selektywny (art. 6 ust.4).
6. Przejmowanie w drodze uchwały na podstawie akceptacji mieszkańców wyrażonej w referendum gminnym obowiązków dotyczących wyposażenia nieruchomości w urządzenia służące do zbierania odpadów komunalnych, przejmowania powstałych odpadów komunalnych oraz uprzątkowania błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z chodników położonych wzdłuż nieruchomości (art. 6a ust.1).
7. Ustalanie opłaty za wykonywanie powyższych obowiązków (art. 6a ust.2) i terminy uiszczania tych opłat (art. 6b).

Kompetencje i obowiązki wójta (organu wykonawczego)

1. Tworzenie warunków do wykonywania prac związanych z utrzymaniem czystości i porządku na terenie gminy lub zapewnianie wykonania tych prac przez tworzenie odpowiednich jednostek organizacyjnych.
2. Egzekwuje od właścicieli nieruchomości obowiązki określone w art. 5 ust. 1 ustawy (obowiązek podpisania umowy na odbiór odpadów komunalnych, obowiązek przyłączenia nieruchomości do kanalizacji, itd.).
3. Zapewnia budowę, utrzymanie i eksploatację własnych lub wspólnych z innymi gminami:
 - instalacji i urządzeń do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów komunalnych,
 - stacji zlewnych, w przypadku gdy podłączenie wszystkich nieruchomości do sieci kanalizacyjnej jest niemożliwe lub powoduje nadmierne koszty,
 - instalacji i urządzeń do zbierania, transportu i unieszkodliwiania zwłok zwierzęcych lub ich części,
 - szaletów publicznych.
4. Zapobiega zanieczyszczaniu ulic, placów i terenów otwartych, w szczególności przez: zbieranie i pozbywanie się, błota, śniegu, lodu oraz innych zanieczyszczeń uprzątniętych z chodników przez właścicieli nieruchomości oraz odpadów zgromadzonych w przeznaczonych do tego celu urządzeniach ustawionych na chodniku.
5. Określa wymagania wobec osób utrzymujących zwierzęta domowe w zakresie bezpieczeństwa i czystości w miejscach publicznych.
6. Organizuje ochronę przed bezdomnymi zwierzętami na zasadach określonych w odrębnych przepisach.
7. Organizuje selektywną zbiórkę, segregację oraz magazynowanie odpadów komunalnych, w tym odpadów niebezpiecznych, przydatnych do odzysku oraz współdziałają z przedsiębiorcami podejmującymi działalność w zakresie gospodarowania tego rodzaju odpadami.
8. Zapewnia zbieranie, transport i unieszkodliwianie zwłok bezdomnych zwierząt lub ich części oraz współdziałają z przedsiębiorcami podejmującymi działalność w tym zakresie.
9. Znakuje obszary dotknięte lub zagrożone chorobą zakaźną zwierząt.

10. Prowadzi ewidencję:
 - zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej,
 - przydomowych oczyszczalni ścieków w celu kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej (art.3).
11. Zapewnia czystość i porządek na nieruchomościach innych niż prywatne, drogi, torowiska i przystanki komunikacyjne (art. 5 ust.5).
12. Określa i podaje do publicznej wiadomości warunki, jakie musi spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na świadczenie usług oczyszczania oraz ewentualnie obszar, na którym działalność może być prowadzona (art. 7 ust. 3).
13. Prowadzi nadzór nad wypełnianiem obowiązków w zakresie czystości i porządku realizowanych przez prywatnych właścicieli oraz zarządców dróg, torowisk i przystanków komunikacyjnych (art. 5 ust.6).
14. Przejmowanie w trybie wykonania zastępczego obowiązków w zakresie utrzymywania porządku i czystości od podmiotów, które nie wypełniają swoich obowiązków (art. 6 ust. 3).
15. Wydawanie zezwoleń na:
 - prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości lub w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.
 - ochronę przed bezdomnymi zwierzętami,
 - prowadzenie schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części (art. 7 ust.1).

4.1.4.Gospodarka odpadami.

Poszczególne organy gminy są właściwe w następujących sprawach wynikających z *Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach* (Dz. U. 2001r., Nr 62 poz. 628):

Kompetencje i obowiązki rady gminy

1. Opiniują projekty gminnego planu gospodarki odpadami (art. 14 ust.7).

Kompetencje i obowiązki wójta (organu wykonawczego)

1. Opracowywanie gminnego planu gospodarki odpadami (art. 14 ust.5).
2. Opiniowanie wojewódzkiego i powiatowego planu gospodarki odpadami (art. 14 ust.7).
3. Składanie co dwa lata radzie gminy sprawozdania z realizacji planu gospodarki odpadami (art. 14 ust.13).

4. Opiniowanie planu gospodarki odpadami niebezpiecznymi (art. 19 ust.4).
5. Opiniowanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów (art. 26 ust.6).
6. Opiniowanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów (art. 28 ust.2).
7. Opiniowanie pozwolenia na wytwarzania odpadów niebezpiecznych jeżeli miejsce prowadzenia odzysku jest inne niż miejsce wytwarzania odpadów (art. 31 ust.4).
8. Wydawanie decyzji nakazujących posiadaczowi odpadów usunięcie odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania (art. 34 ust.1).

4.1.5.Opakowania i odpady opakowaniowe.

Poszczególne organy gminy są właściwe w następujących sprawach wynikających z *Ustawy z dnia 11 maja 2001r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej* (Dz. U. 2001r., Nr 63 poz. 639 z późniejszymi zmianami):

Kompetencje i obowiązki wójta (lub zarządu związku gmin)

Zgodnie z Art. 35. ustawy wójt (zarząd związku gmin) jest obowiązany do sporządzenia rocznego sprawozdania zawierającego informacje o:

- 1) rodzaju i ilości odpadów opakowaniowych zebranych przez gminę (związek gmin) lub podmiot działający w ich imieniu,
- 2) rodzaju i ilości odpadów opakowaniowych przekazanych przez gminę (związek gmin) lub podmiot działający w ich imieniu do odzysku i recyklingu,
- 3) wydatkach poniesionych na działania określone w pkt 1 i 2.

Wójt (zarząd związku gmin) jest obowiązany przechowywać przez 5 lat dokumenty potwierdzające przekazanie odpadów opakowaniowych do odzysku i recyklingu.

Przedmiotowe sprawozdanie wójt (zarząd związku gmin) przekazuje, w terminie do dnia 15 lutego roku kalendarzowego następującego po roku, którego dotyczy sprawozdanie, marszałkowi województwa i wojewódzkiemu funduszowi, właściwemu ze względu na siedzibę gminy (związku gmin).

4.1.6.Gospodarka wodno - ściekowa.

Poszczególne organy gminy są właściwe w następujących sprawach wynikających z *Ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków* (Dz. U. 2001r., Nr 72 poz. 747 z późniejszymi zmianami):

Kompetencje i obowiązki rady gminy

1. Zadania w zakresie zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków (art. 3 ust.1).
2. Ustalanie kierunków rozwoju sieci zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.
3. Uchwalanie regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków obowiązującego na obszarze gminy (art. 19 ust.1).
4. Uchwalanie wieloletnich planów rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych będących w posiadaniu gminy (art. 21 ust.4).
5. Zatwierdzanie taryf za dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków (art. 24).
6. Podejmowanie uchwały o dopłacie dla jednej, wybranych lub wszystkich taryfowych grup odbiorców usług wodno-kanalizacyjnych (art. 24 ust. 6).

Kompetencje i obowiązki wójta (organu wykonawczego)

1. Obowiązek regularnego informowania mieszkańców o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (art. 12 ust.5).
2. Wydawanie w drodze decyzji zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków (art. 16 ust.1).
3. Sprawdzanie, czy taryfy i plan rozwoju sieci zostały opracowane zgodnie z przepisami ustawy i weryfikowanie kosztów związanych ze świadczeniem tych usług pod względem celowości ich ponoszenia (art. 24 ust.5).
4. Nakładanie na przedsiębiorstwo oraz jej kierownika kary pieniężnej za stosowanie taryf opłat bez przedstawiania ich radzie gminy do zatwierdzenia oraz za zawyżanie tych cen i stawek (art. 29 ust.2). Kara pieniężna stanowi dochód gminy. Wysokość kary pieniężnej nie może przekroczyć 15% przychodu ukaranego przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego, osiągniętego w poprzednim roku podatkowym. Ustalając wysokość kary pieniężnej, wójt uwzględnia stopień szkodliwości czynu, stopień zawinienia oraz dotychczasową działalność przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego i jego możliwości finansowe. Niezależnie od kary pieniężnej nałożonej na przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne wójt może nałożyć karę na kierownika przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego, z tym że kara ta może być wymierzona w kwocie nie większej niż 300% jego miesięcznego wynagrodzenia.

4.1.7. Geologia i górnictwo.

Poszczególne organy gminy są właściwe w następujących sprawach wynikających z *Ustawy z dnia 4 lutego 1994r. Prawo geologiczne i górnicze* (Dz. U. 1994r., Nr 27 poz. 96 z późniejszymi zmianami):

Kompetencje i obowiązki rady gminy

1. Podjęcie uchwały o odstąpieniu od sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu górniczego, jeżeli przewidywane szkodliwe wpływy na środowisko będą nieznaczne (art. 53 ust.6).

Kompetencje i obowiązki wójta (organu wykonawczego)

1. Opiniowanie wniosków o udzielenie koncesji na poszukiwanie lub rozpoznawanie złóż (art. 16 ust.4).
2. Uzgadnianie wydawania koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż oraz na bezzbiornikowe magazynowanie substancji oraz składowanie odpadów (art. 16 ust.5).
3. Opiniowanie zgody nadzoru górniczego na likwidację funduszu likwidacji zakładu górniczego (art. 26 ust.8).
4. Uzgadnianie decyzji o cofnięciu albo wygaśnięciu koncesji (art. 29 ust.2).
5. Opiniowanie decyzji organu administracji geologicznej w sprawie zatwierdzenia projektu prac geologicznych nie wymagających uzyskania koncesji (art. 33 ust.2).
6. Opiniowanie planu ruchu zakładu górniczego (art. 64 ust.5).
7. Uzgodnienie planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego (art. 81 ust.3).
8. Uzgodnienie decyzji organu nadzoru górniczego nakazującej wykonania obowiązku likwidacji zakładu górniczego (art. 81a ust.3).

4.1.8. Gospodarka paliwami i energią.

Zgodnie z art. 18 *Ustawy z dnia 10 kwietnia 1997r. Prawo Energetyczne* (tekst jednolity Dz. U. 2003 nr 153 poz. 1504 z późniejszymi zmianami) do zadań własnych gminy należy planowanie i organizacja zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na obszarze gminy.

Zgodnie z art. 19 wójt opracowuje projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru gminy lub jej części.

Rada gminy uchwała założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe rozpatrując wnioski, zastrzeżenia i uwagi zgłoszone w czasie wyłożenia projektu do publicznego wglądu.

Zgodnie z art. 20, w przypadku gdy plany przedsiębiorstw energetycznych nie zapewniają realizacji założeń, o których mowa w art. 19, wójt opracowuje projekt planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe,

przedstawia go wojewodzie celem stwierdzenia zgodności z założeniami, zaś rada gminy uchwała plan.

4.1.9. Inspekcja Ochrony Środowiska.

Poszczególne organy gminy są właściwe w następujących sprawach wynikających z *Ustawy z dnia 20 lipca 1991r. o Inspekcji ochrony Środowiska* (Dz. U. 2002r., Nr 112 poz. 982 z późniejszymi zmianami):

Kompetencje i obowiązki rady gminy

1. Rada gminy przynajmniej raz w roku rozpatruje informację wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o stanie środowiska na obszarze województwa (art. 8a ust.2).

Kompetencje i obowiązki wójta (organu wykonawczego)

1. W przypadku bezpośredniego zagrożenia środowiska wydawanie właściwemu organowi Inspekcji Ochrony Środowiska polecenia podjęcia działań zmierzających do usunięcia tego zagrożenia (art. 8a ust.4).
2. Wojewódzki inspektor ochrony środowiska informuje wójta o wynikach kontroli obiektów o podstawowym znaczeniu dla danego terenu (art. 8a ust.2).

4.1.10. Ochrona dóbr kultury i zabytków.

Ochrona dóbr kultury

Poszczególne organy gminy są właściwe w następujących sprawach wynikających z *Ustawy z dnia 15 lutego 1962r. o ochronie dóbr kultury* (Dz. U. 1999r., Nr 98 poz. 1150 z późniejszymi zmianami):

Zgodnie z art. 11. obowiązkiem organów jednostek samorządu terytorialnego jest dbałość o dobra kultury i podejmowanie działań ochronnych oraz uwzględnianie zadań ochrony zabytków, między innymi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w budżetach i w prawie miejscowym.

Wójt w gminach, w których nie zostali powołani konserwatorzy zabytków, obowiązany jest wydawać zarządzenia w celu zabezpieczenia zabytku w nagłych przypadkach i niezwłocznie zawiadamiać o tym właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Zgodnie z art. 13. wójtowie są zobowiązani do prowadzenia ewidencji dóbr kultury nie wpisanych do rejestru zabytków, a znajdujących się na terenie ich działania.

Ochrona zabytków

Poszczególne organy gminy są właściwe w następujących sprawach wynikających z *Ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. 2003r., Nr 162 poz. 1568):

Art. 16. Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

Wójt w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, sporządza plan ochrony parku kulturowego, który wymaga zatwierdzenia przez radę gminy. W celu realizacji zadań związanych z ochroną parku kulturowego rada gminy może utworzyć jednostkę organizacyjną do zarządzania parkiem. Dla obszarów, na których utworzono park kulturowy, sporządza się obowiązkowo miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Art. 18. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Art. 19. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- 3) parków kulturowych.

Art. 21. Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Art. 22. Wójt prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków (minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia, sposób prowadzenia gminnej ewidencji zabytków). Wójt założy gminną ewidencję zabytków w terminie 3 lat od dnia wejścia w życie ustawy. Do czasu założenia gminnej ewidencji zabytków, w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w ustaleniach miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, oprócz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia oraz ustaleń planów ochrony parków kulturowych, inne zabytki nieruchome wskazane przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Art. 87. Wójt sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami. Gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy, po

uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Z realizacji programu wójt sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy.

4.1.11. Ochrona lasów.

Poszczególne organy gminy są właściwe w następujących sprawach wynikających z *Ustawy z dnia 28 września 1991r. o lasach* (Dz. U. 2000r., Nr 56 poz. 679 z późniejszymi zmianami):

Kompetencje i obowiązki rady gminy

1. Opiniowanie wniosku Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych lub wojewody o uznanie lasu za ochronny lub pozbawienie go tego charakteru (art. 16 ust.1 i 2).
2. Zwalnianie lasów z podatku leśnego (art. 62 ust.2).
3. Zarządza pobór podatku leśnego od osób fizycznych zalegających z zapłatą podatku (art. 66 ust.9).

Kompetencje i obowiązki wójta (organu wykonawczego)

1. Opiniowanie decyzji starosty w sprawie przyznania środków na zalesienie gruntu (art. 14 ust.5).
2. Informowanie właścicieli lasów o wyłożeniu do publicznej wiadomości projektu uproszczonego planu urządzenia lasu (art. 21 ust.4).
3. Opiniowanie wniosku właściciela lasu o nieodpłatne udostępnienie sadzonek na ponowne wprowadzenie roślinności leśnej (art. 35 ust.3).
4. Korzystanie z prawa pierwokupu lasów znajdujących się w granicach administracyjnych gminy (art. 38 ust.4a).
5. Składanie do Dyrektora Generalnego wniosków o przekazywanie w użytkowanie wieczyste lasów (art. 40).
6. Ustalanie w drodze decyzji podatku leśnego (art. 66 ust.6).

4.1.12. Ochrona gruntów rolnych i leśnych.

Poszczególne organy gminy są właściwe w następujących sprawach wynikających z *Ustawy z dnia 3 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych* (tekst jednolity Dz. U. 2004r., Nr 121 poz. 1266):

Kompetencje i obowiązki rady gminy

1. Podejmowanie uchwał o objęciu ochroną znajdujących się na terenie gminy gruntów rolnych klasy IV, IVa, IVb, wytworzonych z gleb pochodzenia mineralnego (art. 12 ust.15).

2. Podejmowanie uchwały o zatwierdzeniu planu gospodarowania na gruntach położonych na obszarach ograniczonego użytkowania zlokalizowanymi wokół zakładów przemysłowych (art. 16 ust.4).

Kompetencje i obowiązki wójta (organu wykonawczego)

1. Składanie wniosku o przeznaczenie gruntów na cele nierolnicze lub nieleśne (art. 7 ust.3).
2. Wyrażanie opinii co do nałożenia obowiązku zdjęcia oraz wykorzystania warstwy próchnicznej gleby na cele poprawy wartości użytkowej gruntów (art. 14 ust.1).
3. Nakazanie w drodze decyzji właścicielowi gruntów wykonania w określonym czasie odpowiednich zabiegów przeciwdziałających degradacji gruntów oraz ewentualnie zastępcze wykonanie tych obowiązków (art. 15 ust.5).
4. Nakazanie właścicielowi gruntu zniszczenie określonych upraw, przemieszczenie zwierząt poza obszar ograniczonego użytkowania lub dokonanie ich uboju (art. 16 ust.5).

4.1.13. Ochrona wód.

Poszczególne organy gminy są właściwe w następujących sprawach wynikających z *Ustawy z dnia 18 lipca 2001r. Prawo Wodne* (Dz. U. 2001r., Nr 115 poz. 1229):

Kompetencje i obowiązki rady gminy

1. Wyznaczają miejsca wydobywania kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów, w granicach powszechnego korzystania z wód (art. 34 ust. 4).

Kompetencje i obowiązki wójta (organu wykonawczego)

1. Wyznaczanie części nieruchomości umożliwiających dostęp do wody (art. 28 ust.2).
2. Nakazywanie właścicielowi gruntu przywrócenie poprzedniego stanu wód na gruncie, jeżeli jego naruszenie zagraża gruntom sąsiednim (art. 29 ust.3).
3. Zatwierdzenie ugody zawartej pomiędzy właścicielami sąsiednich gruntów, a dotyczącej zmiany stanu wody na tych gruntach (art. 30 ust.2).
4. Jeżeli w inny sposób nie można usunąć bezpośredniego niebezpieczeństwa dla życia ludzi lub dla mienia, zarząd gminy może zarządzić ewakuację ludności z obszarów bezpośrednio zagrożonych powodzią. W razie nagłego zagrożenia powodzią, ewakuację może zarządzić wójt (art. 74).
5. Wójt może zobowiązać mieszkańców zagrożonych powodzią lub sąsiednich terenów oraz państwowe, spółdzielcze i społeczne jednostki

organizacyjne do wykonania posiadanymi siłami i środkami pilnych prac zabezpieczających lub do dostarczenia posiadanych materiałów (art. 72).

6. Wójt może na obszarach zagrożonych powodzią organizować ochotnicze drużyny ratownicze do udziału w bezpośredniej ochronie przed powodzią (art. 73).

4.1.14. Ochrona przyrody.

Poszczególne organy gminy są właściwe w następujących sprawach wynikających z *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody* (Dz. U. 2004r., Nr 92 poz. 880):

Zgodnie z art. 3 ustawy cele ochrony przyrody są realizowane m.in. przez uwzględnianie w strategii rozwoju gminy, w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z art. 16. likwidacja lub zmniejszenie obszaru parku krajobrazowego następuje w drodze rozporządzenia wojewody, po uzgodnieniu z właściwymi miejscowo radami gmin. Projekt rozporządzenia w sprawie utworzenia, zmiany granic lub likwidacji parku krajobrazowego wymaga uzgodnienia z właściwą miejscowo radą gminy.

Zgodnie z art. 19. projekt planu ochrony parku narodowego, rezerwatu przyrody lub parku krajobrazowego wymaga:

- zaopiniowania przez właściwe miejscowo rady gmin,
- uzgodnienia z właściwymi miejscowo radami gmin ustaleń dotyczących infrastruktury technicznej, zagospodarowania turystycznego, sposobu użytkowania gruntów, eliminacji lub ograniczania zagrożeń zewnętrznych oraz ustaleń do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w odniesieniu do nieruchomości niebędących własnością Skarbu Państwa.

Zgodnie z art. 23. likwidacja lub zmiana granic obszaru chronionego krajobrazu następuje w drodze rozporządzenia wojewody, po zaopiniowaniu przez właściwe miejscowo rady gmin. Projekt rozporządzenia w sprawie wyznaczenia lub powiększenia obszaru chronionego krajobrazu wymaga uzgodnienia z właściwą miejscowo radą gminy.

Jeżeli wojewoda nie wyznaczył obszaru chronionego krajobrazu, obszar ten może być wyznaczony przez radę gminy, w drodze uchwały, która określa jego nazwę, położenie, obszar, sprawującego nadzór, ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów oraz zakazy właściwe dla danego obszaru chronionego krajobrazu wynikające z potrzeb jego ochrony.

Likwidacja lub zmiana granic obszaru chronionego krajobrazu następuje w drodze uchwały rady gminy.

Zgodnie z art. 27. projekt listy obszarów Natura 2000 wymaga zasięgnięcia opinii właściwych miejscowo rad gmin.

Zgodnie z art. 75. zezwolenie na utworzenie i prowadzenie ośrodka rehabilitacji zwierząt wydaje minister właściwy do spraw środowiska po zasięgnięciu opinii właściwej miejscowo rady gminy.

Zgodnie z art. 44. ustanowienie pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego następuje w drodze rozporządzenia wojewody albo uchwały rady gminy, jeżeli wojewoda nie ustanowił tych form ochrony przyrody. Rozporządzenie wojewody lub uchwała rady gminy określają nazwę danego obiektu lub obszaru, jego położenie, sprawującego nadzór, szczególne cele ochrony, w razie potrzeby ustalenia dotyczące jego czynnej ochrony oraz zakazy właściwe dla tego obiektu.

Zniesienia w/w formy ochrony przyrody dokonuje organ, który ustanowił daną formę ochrony przyrody (rada gminy - w drodze uchwały).

Zgodnie z art. 78. rada gminy jest obowiązana zakładać i utrzymywać w należytym stanie tereny zieleni i zadrzewienia.

Zgodnie z Art. 81. teren położony poza obrębem miast i wsi o zwartej zabudowie, pokryty drzewostanem i nieobjęty ochroną na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, rada gminy może uznać za park gminny, jeżeli stanowi własność gminy, a jeżeli stanowi własność innego podmiotu - za zgodą właściciela.

Zgodnie z Art. 155. Parki gminne utworzone przed dniem wejścia w życie ustawy stają się parkami gminnymi w rozumieniu niniejszej ustawy.

Zgodnie z art. 91. wójt jest organem w zakresie ochrony przyrody.

Zgodnie z art. 83. wójt wydaje zezwolenie na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości.

Zgodnie z art. 88. wójt wymierza administracyjną karę pieniężną za:

- 1) zniszczenie terenów zieleni albo drzew lub krzewów spowodowane niewłaściwym wykonywaniem robót ziemnych lub wykorzystaniem sprzętu mechanicznego albo urządzeń technicznych oraz zastosowaniem środków chemicznych w sposób szkodliwy dla roślinności;
- 2) usuwanie drzew lub krzewów bez wymaganego zezwolenia;
- 3) zniszczenie spowodowane niewłaściwą pielęgnacją terenów zieleni, zadrzewień, drzew lub krzewów.

Uiszczenie kary następuje w terminie 14 dni od dnia, w którym decyzja ustalająca wysokość kary stała się ostateczna. Termin płatności kar odracza się na okres 3 lat, jeżeli stopień uszkodzenia drzew lub krzewów nie wyklucza zachowania ich żywotności oraz możliwości odtworzenia korony drzewa i jeżeli posiadacz nieruchomości podjął działania w celu zachowania żywotności tych drzew lub krzewów. Kara jest umarzana po upływie 3 lat od dnia wydania decyzji o odroczeniu kary i po stwierdzeniu zachowania żywotności drzewa lub krzewu albo odtworzeniu korony drzewa. W razie

stwierdzenia braku żywotności drzewa lub krzewu albo nieodtworzenia korony drzewa karę uiszcza się w pełnej wysokości, chyba że drzewa lub krzewy nie zachowały żywotności z przyczyn niezależnych od posiadacza nieruchomości.

Karę nałożoną za zniszczenie terenów zieleni umarza się w całości, jeżeli posiadacz nieruchomości odtworzył w najbliższym sezonie wegetacyjnym zniszczony teren zieleni.

Na wniosek, złożony w ciągu 14 dni od dnia, w którym decyzja o wymierzeniu kary stała się ostateczna, karę można rozłożyć na raty na okres nie dłuższy niż 5 lat.

4.1.15. Ochrona zwierząt.

Poszczególne organy gminy są właściwe w następujących sprawach wynikających z *Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie zwierząt* (tekst jednolity Dz. U. 2003r., Nr 106 poz. 1002):

Kompetencje i obowiązki rady gminy

1. Podjęcie uchwały w sprawie zapewnienia opieki bezdomnym zwierzętom oraz ich wyłapywania (art. 11 ust.3).

Kompetencje i obowiązki wójta (organu wykonawczego)

1. Wydanie decyzji o czasowym odebraniu właścicielowi zwierzęcia w przypadku znęcania się nad nim (art. 7 ust.1).
2. Wydawanie zezwolenia na prowadzenie hodowli lub utrzymywanie psa rasy agresywnej (art. 10).

4.2. Finansowanie ochrony środowiska w Gminie

Na cele związane bezpośrednio lub pośrednio z ochroną środowiska Gmina może przeznaczać środki pochodzące z budżetu Gminy lub Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W analizowanym okresie 2000 – 2003r. Gmina Ujazd finansowała inwestycje proekologiczne oraz wydatki na cele związane z ochroną środowiska zarówno ze środków budżetowych, jak i GFOŚiGW.

Finansowanie ochrony środowiska w gminie opiera się na budżecie gminy oraz na Gminnym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (GFOŚiGW). Fundusze te działają na podstawie *Ustawy Prawo ochrony środowiska* i nie są organizacyjnie ani prawnie wyodrębnione ze struktury samorządu terytorialnego. Środkami na nich zgromadzonymi dysponuje Zarząd Gminy. Z uwagi na to, że fundusze te nie mają osobowości prawnej, jedyną formą, w jakiej mogą udzielać wsparcia są dotacje na inwestycje o charakterze lokalnym realizowane na terenie Gminy. Źródłem zasilenia do funduszy są:

- w całości wpływy z opłat i kar za usuwanie krzewów i drzew na terenie gminy,
- 50% wpływów z opłat i kar za składowanie odpadów na terenie gminy,
- 20% wpływów z pozostałych opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian oraz za szczególne korzystanie ze środowiska, a także kar za naruszanie tych warunków,
- dobrowolne wpłaty, darowizny i zapisy oraz świadczenia rzeczowe i środki pochodzące z fundacji, a także wpływy z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- 60% wpływów z opłat eksploatacyjnych za wydobytą kopalinę oraz kar pieniężnych ustalonych na podstawie przepisów ustawy *Prawo geologiczne i górnicze*.

Środki zgromadzone w GFOŚiGW zgodnie z zapisem art. 406 ustawy POŚ mogą być wydatkowane na następujące cele:

1. edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
2. wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska,
3. wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
4. realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej,
5. przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody, w tym urządzenie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków,
6. przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami i ochroną powierzchni ziemi,
7. przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza,
- 7a. przedsięwzięcia związane z ochroną wód,
8. profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
9. wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc przy wprowadzaniu bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
10. wspieranie ekologicznych form transportu,
11. działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody,
12. inne zadania ustalone przez radę gminy, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Poniżej przedstawiono zestawienie wydatków z GFOŚiGW na cele związane z ochroną Gminy w latach 2000÷2003 obrazujący dotychczasowe działania Gminy w dziedzinie ochrony środowiska.

Tabela nr 4.2-1. Wydatki poniesione na ochronę środowiska w Gminie Ujazd oraz ich zakres rzeczowy

Źródło	Zakres rzeczowy wydatków	Kwota w zł
Rok 2000		
GFOŚiGW	Wydatki bieżące , w tym:	138639,00
	– utrzymanie kanalizacji burzowych na terenie miasta i Gminy,	24771,00
	– konserwacja rowu „Dziedzinka”,	10000,00
	– dopłata do wywozu nieczystości płynnych,	66952,00
	– utrzymanie parku miejskiego w Ujeździe,	7000,00
	– uporządkowanie i bieżące utrzymanie zieleni w mieście i Gminie.	29916,00
	Wydatki inwestycyjne , w tym:	1310325,00
	– budowa oczyszczalni ścieków w Ujeździe,	98825,00
	– budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej w Ujeździe, przy ul. Gliwickiej,	56181,00
	– budowa kanalizacji sanitarnej we wsi Stary Ujazd,	57338,00
	– budowa kanalizacji sanitarnej we wsi Jaryszów,	87402,00
	– budowa kanalizacji burzowej we wsi Olszowa,	200510,00
	– budowa sieci wodociągowej dla wsi Grzeboszowice i likwidacja starego ujęcia wody,	88623,00
	– budowa sieci wodociągowej w Ujeździe przy ul. Okrzei,	54410,00
	– modernizacja istniejącej kotłowni na kotłownię olejową - PSP Jaryszów,	245005,00
– budowa kanalizacji sanitarnej, deszczowej i sieci wodociągowej przy ul. Krzywej i części ul. Matejki w Ujeździe,	399941,00	
– zabezpieczenie miasta Ujazd przed zalewaniem wodami potoku Jordan i rozpoczęcie budowy zbiornika retencyjnego,	11198,00	
– opracowanie dokumentacji projektowej i kosztorysowej na budowę wodociągu Ujazd – Goj.	10892,00	
Łącznie		1448964,00
Rok 2001		
GFOŚiGW	Wydatki bieżące , w tym:	296666,00
	– utrzymanie kanalizacji burzowych na terenie miasta i Gminy,	20489,00
	– konserwacja rowu „Dziedzinka”,	28229,00
	– regulacja spływu wód deszczowych i remont kanalizacji burzowej w Niezdrowicach,	36167,00
	– regulacja spływu wód deszczowych z pól na drogę przy ul. 1-ego Maja w Jaryszowie,	1500,00
	– dopłata do wywozu nieczystości płynnych,	164674,00
	– utrzymanie parku miejskiego w Ujeździe,	10000,00
	– uporządkowanie i bieżące utrzymanie zieleni w mieście i Gminie,	20741,00
	– prenumerata miesięcznika „Aura”,	83,00
	– organizacja akcji „Sprzątanie Świata 2001”,	2292,00
	– przeprowadzenie konkursu „Najpiękniejsza posesja”,	6791,00
– opracowanie projektu ścieżki rowerowej.	5700,00	

c.d. Tabela nr 4.2-1

GFOŚiGW c.d.	Wydatki inwestycyjne , w tym:	10268501,00
	– kontynuacja budowy oczyszczalni ścieków w Ujeździe,	1848514,00
	– budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej w Ujeździe przy ul. Gliwickiej,	2097558,00
	– kontynuacja budowy kanalizacji sanitarnej we wsi Stary Ujazd,	655899,00
	– kontynuacja budowy kanalizacji sanitarnej we wsi Jaryszów,	544061,00
	– budowa kanalizacji sanitarnej we wsi Zimna Wódka,	44085,00
	– budowa kanalizacji sanitarnej we wsi Niezdrowice,	51342,00
	– budowa kanalizacji sanitarnej we wsiach Nogowczyce i Balcarzowice,	33411,00
	– budowa sieci wodociągowej dla przysiółka Ujazd – Goj,	131194,00
	– wymiana azbestowego pokrycia dachu na budynku komunalnym w Zimnej Wódce,	93554,00
– utworzenie centrum edukacji ekologicznej – rozbudowa szkoły na PSP i PG Ujazd.	4768883,00	
Budżet Gminy	Wydatki inwestycyjne , w tym: – budowa kanalizacji burzowej.	106782,00 106782,00
Łącznie		10671949,00
Rok 2002		
GFOŚiGW	Wydatki bieżące , w tym:	291733,00
	– edukacja ekologiczna oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,	2312,00
	– utrzymanie kanalizacji burzowych na terenie miasta i Gminy,	19999,00
	– odtworzenie rowu „Dziedzinka”,	69447,00
	– remont wodociągu Grzeboszowice,	96081,00
	– zakup kontenerów i worków na szkło,	1161,00
	– koszty i prowizje bankowe,	135,00
	– urządzenie, utrzymanie i pielęgnacja terenów zielonych,	17822,00
	– budowa ekościeżek na trasie Niezdrowice–Olszowa–Jaryszów,	80828,00
	– utrzymanie czystości i pielęgnacja zieleni	3948,00
	Wydatki inwestycyjne , w tym:	7430611,00
	– kontynuacja budowy oczyszczalni ścieków w Ujeździe,	1465152,00
	– kontynuacja budowy kanalizacji sanitarnej i deszczowej w Ujeździe przy ul. Gliwickiej,	259934,00
	– kontynuacja budowy kanalizacji sanitarnej i deszczowej w Ujeździe – II etap,	34645,00
	– kontynuacja budowy kanalizacji sanitarnej we wsi Stary Ujazd,	3258967,00
	– kontynuacja budowy kanalizacji sanitarnej we wsi Jaryszów,	786694,00
	– kontynuacja budowy kanalizacji sanitarnej we wsi Zimna Wódka,	16786,00
	– kontynuacja budowy kanalizacji sanitarnej we wsi Niezdrowice,	21210,00
	– kontynuacja budowy kanalizacji sanitarnej we wsiach Nogowczyce i Balcarzowice,	15300,00
– kontynuacja budowy centrum edukacji ekologicznej – rozbudowa szkoły na PSP i PG Ujazd,	1566924,00	
– zakup komputera do obsługi GFOŚiGW.	4999,00	
Budżet Gminy	Wydatki inwestycyjne , w tym: – dofinansowanie budowy kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy.	1228008,00 1228008,00
Łącznie		8950352,00

c.d. Tabela nr 4.2-1

Rok 2003		
GFOŚiGW	Wydatki bieżące , w tym:	309950
	– edukacja ekologiczne – organizacja akcji „Sprzątanie Świata” oraz zakup worków,	2982,00
	– odtworzenie i konserwacja rowów melioracyjnych,	50257,00
	– rekultywacja wysypiska w Zimnej Wódce,	9500,00
	– dopłata do wywozu nieczystości płynnych,	193283,00
	– zakup krzewów i kwiatów na potrzeby urządzania zieleni na terenie miasta i Gminy,	4184,00
	– utrzymanie i pielęgnacja parku miejskiego,	15000,00
	– utrzymanie i pielęgnacja terenów zielonych,	34744,00
	Wydatki inwestycyjne , w tym:	12085511,00
	– kontynuacja budowy oczyszczalni ścieków w Ujeździe,	4174,00
	– kontynuacja budowy kanalizacji sanitarnej we wsi Jaryszów,	1410427,00
	– kontynuacja budowy kanalizacji sanitarnej i deszczowej w Ujeździe – II etap – zlewnia przepompowni PS-1 Centrum,	10382,00
	– kontynuacja budowy kanalizacji sanitarnej i deszczowej we wsi Zimna Wódka,	5828567,00
– kontynuacja budowy kanalizacji sanitarnej we wsiach Nogowczyce i Balcarzowice,	3053128,00	
– kontynuacja budowy kanalizacji sanitarnej we wsi Niezdrowice,	1165161,00	
– budowa kanalizacji sanitarnej we wsiach Klucz i Olszowa,	99892,00	
– opracowanie dokumentacji na budowę wodociągu i kanalizacji w strefie aktywności gospodarczej,	360,00	
– budowa kanalizacji sanitarnej we wsiach Sieronowice i Grzeboszowice,	13420,00	
– kontynuacja budowy centrum edukacji ekologicznej – rozbudowa szkoły na PSP i PG Ujazd.	500000,00	
Budżet Gminy	Wydatki inwestycyjne , w tym:	1913920,00
	– dofinansowanie budowy kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy.	1913920,00
Łącznie		14309381,00

Poniżej w tabeli 4.2-2. przedstawiono sumaryczne zestawienie poniesionych wydatków na działania proekologiczne w Gminie w latach 2000-2003. Wydatki planowane w kolejnych latach - do roku 2007 - znajdują się w dalszej części opracowania.

Tabela 4.2-2. Zestawienie wydatków ponoszonych przez Gminę w latach 2000-2003 na cele związane z ochroną środowiska

Zadanie	Wydatki na ochronę środowiska w latach 2000 – 2003				
	źródło: GFOŚiGW				
	2000	2001	2002	2003	Średnio
Wydatki bieżące	138639,0	296666,0	291733,0	309950,0	259247,0
Wydatki inwestycyjne	1310325,0	10375283,0	8658619,0	13999431,0	8585915,0
Suma wydatków	1448964,0	10671949,0	8950352,0	14309381,0	8845162,0
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	90,4%	97,2%	96,7%	97,8%	97,1%

Z przedstawionych wyliczeń wynika, że w wydatkach Gminy na cele związane z ochroną środowiska dominującą rolę odgrywają wydatki inwestycyjne – średnio 97% w analizowanym okresie 2000-2003. W minionym trzyleciu utrzymywały się one na poziomie powyżej 8 mln zł. Środki te przeznaczane były w głównej mierze na budowę i rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Poniżej w tabeli 4.2-3 przedstawiono strukturę wydatków na cele związane z ochroną środowiska w Gminie Jemielnica w latach 2000-2003.

Tabela 4.2-3. Struktura wydatków na cele proekologiczne w Gminie Jemielnica w latach 2000-2003

Źródło	Wydatki na ochronę środowiska ponoszone w kolejnych latach				
	2000	2001	2002	2003	Średnio
Budżet Gminy	0	106782	1228008	1913920	812177,5
GFOŚiGW	1448964	10565167	7722344	12395461	8032984
Suma wydatków	1448964	10671949	8950352	14309381	8845161,5
Udział wydatków z GFOŚiGW w wydatkach ogółem	100%	99,0%	86,3%	86,6%	90,8%
Budżet Gminy ogółem	7372465	8444996	11973565	13135527	10231638
Udział wydatków na ochronę środowiska w budżecie	0%	1,3%	10,3%	14,6%	7,9%

Jak wynika z przedstawionych powyżej zestawień Gmina średniorocznie wydaje ponad 8,0 mln zł na cele proekologiczne z GFOŚiGW, co stanowi średnio 90% udział w wydatkach ogółem. Zauważyć należy przy tym, że w ostatnich latach wydatki te znacząco wzrosły w porównaniu do roku wyjściowego 2000. Rośnie również zaangażowanie budżetu - jest to efekt znacznych obciążeń i skali realizowanych inwestycji. Jest to związane w wzrostem dochodów, a więc środków pozostających do dyspozycji Gminy, jak również z koniecznością m.in. uregulowania gospodarki ściekowej i gospodarowania odpadami oraz dostosowaniem do wymogów dyrektyw unijnych.

4.3. Potencjalne źródła finansowania inwestycji proekologicznych

Sytuacja budżetowa wielu jednostek samorządu terytorialnego jest bardzo trudna. Większość z nich nie jest w stanie samodzielnie podołać finansowaniu inwestycji ekologicznych, dlatego też działania ich ograniczają się do utrzymania stanu istniejącego. Z powyższego wynika konieczność poszukiwania zewnętrznych źródeł środków na realizację inwestycji, do których można zaliczyć:

- rynki finansowe – banki komercyjne, emisję obligacji, leasing;
- formy partnerstwa publiczno-prawnego;
- państwowe Fundusze Ekologiczne;
- instrumenty finansowe Unii Europejskiej: Fundusz Spójności, Fundusze strukturalne i Fundusz małych grantów;
- instytucje i programy pomocowe.

W kolejnych rozdziałach przedstawiona została krótka charakterystyka zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji samorządowych w dziedzinie ochrony środowiska.

4.3.1. Rynki finansowe

Podstawową formą pozyskania funduszy jest zaciągnięcie kredytu w banku komercyjnym. Warunki spłaty kredytu, opłaty, prowizje oraz oprocentowanie są przedmiotem indywidualnych negocjacji pomiędzy bankiem a jednostką samorządową. Poniżej znajduje się lista banków wspierających inwestycje proekologiczne:

- **Bank Gospodarki Żywnościowej S.A.** – oferuje kredyty preferencyjne z obniżonym oprocentowaniem, o które mogą się ubiegać osoby indywidualne, podmioty reprezentujące wszystkie formy własności oraz jednostki samorządu terytorialnego. Linie kredytowania obejmują m.in.: wodociągi wiejskie, oczyszczalnie przydomowe, oczyszczalnie ścieków i kanalizacje zbiorcze.
- **Bank Gospodarstwa Krajowego** – jest bankiem państwowym wspierającym inwestycje w trzech sektorach: mieszkalnictwo łącznie z problematyką oszczędności energii, małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) oraz przedsięwzięcia inwestycyjno-rozwojowe jednostek samorządu terytorialnego. W ostatnim sektorze bank oferuje pełen zakres usług podczas emisji obligacji komunalnych.
- **Bank Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych S.A.** – jego oferta jest skierowana do samorządów terytorialnych oraz przedsiębiorców realizujących zadania komunalne na podstawie umów z gminą. Przedmiotem kredytowania mogą być m.in.: wodociągi, oczyszczalnie ścieków, zagospodarowanie odpadów stałych, transport miejski, modernizacja dróg, ciepłownictwo.
- **Bank Ochrony Środowiska S.A.** – uniwersalny bank specjalizujący się w obsłudze finansowej przedsięwzięć służących ochronie środowiska. Oferta

BOŚ S.A. skierowana jest do jednostek samorządu terytorialnego, przedsiębiorców i osób fizycznych. Dofinansowanie obejmuje inwestycje w dziedzinach: ochrona atmosfery, ochrona wód, gospodarka wodna, ochrona powierzchni ziemi, ochrona przyrody, monitoring i edukacja ekologiczna. Dostępne formy finansowania to głównie kredyty komercyjne wraz z dopłatami do oprocentowania lub ze środków donatorów: NFOŚiGW, WFOŚiGW, EFRWP – „Counterpart Fund”, Fundacja „Polska Wieś 2000” im. M. Rataja; ponadto kredyty komercyjne i konsorcjalne.

- **Bank Światowy** – jego środki mogą być przeznaczane na inwestycje infrastrukturalne, w tym: budowę systemów wodociągowych oraz systemów kanalizacji/zbierania i utylizacji ścieków, tworzenie systemów zarządzania odpadami stałymi wraz z wyposażeniem do ich utylizacji, poprawę stanu infrastruktury drogowej. Wnioskodawcami mogą być: gminy wiejskie, wiejsko-miejskie i miejskie (poniżej 15000 mieszkańców).

Ponadto samorzady mogą korzystać z usług: Banku Śląskiego S.A., Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju (EBOiR), Gospodarczego Banku Wielkopolskiego S.A. w Poznaniu, Kredyt Banku S.A., Powszechnego Banku Kredytowego S.A i in.

Kolejną formą pozyskania środków na długo- i średnioterminowe inwestycje miast i gmin jest emisja obligacji komunalnych. Są one instrumentami dłużnymi na rynku kapitałowym. Funkcjonowanie obligacji opiera się na zasadzie, że emitent (strona emitująca) potwierdza zaciągnięcie długu finansowego wobec obligatariusza (strona nabywająca) oraz zobowiązuje się do wykupu obligacji na ustalonych wcześniej warunkach. Zatem w swej istocie jest to forma zaciągnięcia kredytu na korzystnych dla emitenta warunkach. Jednostki samorządu terytorialnego są uprawnione do wydawania obligacji komunalnych. Procedura ich emisji powinna być poprzedzona uchwałą rady gminy oraz opinią regionalnej izby obrachunkowej, co do możliwości ich terminowego wykupu.

Emisją obligacji w imieniu jednostek samorządowych zajmują się banki komercyjne, oferując w tym zakresie kompleksowe usługi obejmujące:

- opracowanie koncepcji emisji obligacji z uwzględnieniem potrzeb inwestycyjnych jednostki samorządowej i struktury finansowania inwestycji,
- opracowanie planu i dokumentu emisyjnego oraz wzorów obligacji, umów, regulaminów wraz z uzyskaniem akceptacji odpowiednich organów,
- zorganizowanie emisji obligacji na rynku pierwotnym wraz z ewentualnym gwarantowaniem oraz rozliczaniem i rejestrowaniem transakcji,
- zorganizowanie obrotu obligacjami na rynku wtórnym, obsługa depozytu, ewentualnie gwarantowanie wykupu obligacji i wypłata odsetek.

Oprocentowanie obligacji komunalnych jest zmienne, opiera się głównie na rentowności 52-tygodniowych bonów skarbowych (traktowanych jako instrument bazowy) powiększonej o indywidualną marżę odzwierciedlającą

ryzyko kredytowe emitenta. Jednakże każdorazowo szczegółowy zakres świadczonych usług jest przedmiotem indywidualnej umowy zawieranej pomiędzy bankiem a jednostką samorządu terytorialnego.

W ciągu ostatnich lat rosnącą popularnością cieszy się **leasing** – będący alternatywną formą pozyskiwania środków na realizację inwestycji. Jest to forma finansowania polegająca na oddaniu na określony czas przedmiotu umowy w posiadanie użytkownika, który za opłatą korzysta z niego z zastrzeżeniem zwrotu tego przedmiotu lub z opcją wykupu po zakończeniu okresu umowy. Leasingiem objęte mogą być m.in.: przedmioty będące środkami trwałymi na mocy istniejących przepisów, maszyny i urządzenia przemysłowe; ponadto linie technologiczne i produkcyjne, środki transportu, sprzęt komputerowy i biurowy. Możliwe jest także finansowanie specyficznych inwestycji na podstawie odrębnych umów indywidualnych pomiędzy leasingodawcą a leasingobiorcą. Konkretnie rozwiązania są jednak przedmiotem negocjacji pomiędzy stronami. Dalsze informacje można znaleźć w ofertach handlowych poszczególnych instytucji zajmujących się leasingiem. Poniżej znajduje się ich przykładowa lista:

- Bankowe Towarzystwo Leasingowe
- BEL Leasing Sp. z o.o.
- Centralne Towarzystwo Leasingowe S.A.
- Centrum Leasingu i Finansów CLiF S.A.
- Ekoleasing S.A.
- Kredyt Lease S.A.

4.3.2. Formy partnerstwa publiczno-prawnego

Partnerstwo publiczno-prawne jest – według jednej z definicji – opartym na umowie porozumieniem między jednostką publiczną a podmiotem prywatnym o charakterze komercyjnym. Z prawnego punktu widzenia istotą partnerstwa publiczno-prywatnego jest powierzenie podmiotowi prywatnemu zadania publicznego. Odpowiedzialność publicznoprawną za jego wykonanie ponosi jednak podmiot publiczny, którym mogą być zarówno jednostki centralne, jak i jednostki samorządu terytorialnego.

Partnerstwo przyjmuje często formę umowy cywilnoprawnej, której stronami są partner publiczny i partner prywatny, albo spółka prawa handlowego tych podmiotów. W uproszczeniu, finansowanie poprzez partnerstwo polega na tym, że pieniądze na inwestycje wykląda inwestor prywatny, najczęściej ze środków pochodzących z kredytów bankowych. W zależności od treści umowy buduje on (czasem modernizuje, a niekiedy tylko utrzymuje i eksploatuje) obiekt infrastrukturalny, a zwrot z inwestycji mają mu zapewnić wpływy z eksploatacji obiektu. Często inwestor prywatny dodatkowo oprócz tych wpływów otrzymuje od partnera państwowego okresowe, ryczałtowe płatności związane z utrzymywaniem i eksploatacją obiektu (tzw. strumień płatności).

W umowie partner publiczny zobowiązuje się zatem zapewnić (lub zabezpieczyć) przychody partnera prywatnego, przez co zaciąga długoletnie zobowiązania finansowe. Zgodnie z *Ustawą z 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych* łączna kwota długu podmiotu sektora finansów publicznych na koniec roku budżetowego nie może przekraczać 60% jego dochodów w danym roku budżetowym. Według Ministerstwa Finansów do „łącznej kwoty długu” zalicza się nie tylko faktyczne zobowiązania z tytułu kredytów czy pożyczek zaciągniętych przez jednostkę sektora publicznego wskutek niedoboru publicznego, lecz również wszelkie zobowiązania wynikające z zawartych umów, które dopiero mogą się pojawić. Odnosi się to także do strumienia płatności, który – choć rozłożony w czasie – to w łącznej wysokości często przekracza dopuszczalny limit 60%.

4.3.3. Państwowe Fundusze Ekologiczne

Podstawę systemu finansowania inwestycji proekologicznych w Polsce stanowią Fundusze Ochrony środowiska i Gospodarki Wodnej – dzielące się zgodnie z podziałem administracyjnym na poziomy: narodowy, wojewódzki, powiatowy i gminny. Fundusze te zostały powołane w celu zapewnienia ciągłości oraz uniezależnienia źródeł finansowania inwestycji ekologicznych od budżetu państwa. Obecnie stanowią one najbardziej znane źródło dotacji i pożyczek dla podmiotów realizujących inwestycje z zakresu ochrony środowiska. Możliwe jest również uzyskanie dofinansowania z Funduszu Leśnego na wspomaganie zalesiania.

W ostatnich latach obserwuje się zmianę struktury finansowania inwestycji ochronnych, wzrasta zaangażowanie prywatnego kapitału, budżetów samorządów terytorialnych oraz jednostek gospodarczych. Ponadto NFOŚiGW dąży do zastępowania dotacji w coraz większym stopniu pożyczkami, a pożyczek - kredytami preferencyjnymi pochodzącymi z banków komercyjnych. Zabiegi te mają na celu urynkwienie systemu finansowania ochrony środowiska w Polsce i dostosowanie go do wymogów Unii Europejskiej.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

ul. Konstruktorska 3a; 02-673 Warszawa

tel.:(022) 849 00 79, fax (022) 849 72 72

www.nfosigw.gov.pl; e-mail: fundusz@nfosigw.gov.pl

Misją Narodowego Funduszu jest wspieranie konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju kraju oraz wynikających z niej celów i zadań polityki ekologicznej państwa.

NFOŚiGW działa w oparciu o ustawę *Prawo ochrony środowiska* oraz *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 20 grudnia 2002r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej* (Dz. U. Nr 230 poz. 1934 z 24.12.2002r.).

Dofinansowanie może być przyznane na cele zgodne z listą programów priorytetowych NFOŚiGW, powstających w oparciu o *Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa*, Narodowy Program Przygotowania do Członkostwa w UE, Strategię Ekologicznej Integracji z UE, zobowiązania międzynarodowe, propozycje ministra środowiska oraz wojewódzkie listy przedsięwzięć priorytetowych. Precyzują one grupy zadań w poszczególnych dziedzinach, którymi są:

- ochrona wód i gospodarka wodna,
- ochrona powietrza,
- ograniczanie negatywnego oddziaływania hałasu na środowisko,
- ochrona powierzchni ziemi i leśnictwo,
- ochrona przyrody i krajobrazu,
- geologia i górnictwo,
- edukacja ekologiczna,
- programy międzydziedzinowe,
- państwowy monitoring środowiska,
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska,
- ekspertyzy i prace badawcze.

Środki pozostające w dyspozycji NFOŚiGW pochodzą głównie z opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian oraz kar za naruszanie warunków korzystania z komponentów środowiska. Ponadto źródłem zasileń mogą również być dochody z tytułu opłat produktowych i depozytowych, wpływy z opłat ustalanych na podstawie przepisów Ustawy Prawo górnicze i geologiczne, dochody z posiadanych udziałów w spółkach, odsetek od udzielanych pożyczek, emisji obligacji, zysków z obrotu papierami wartościowymi, zaciągania kredytów, oprocentowania rachunków i lokat bankowych, wpłat z innych funduszy, wpływów z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, dobrowolnych wpłat, zapisów i darowizn zakładów pracy, osób fizycznych i prawnych; świadczeń rzeczowych pochodzących z fundacji i innych dochodów określonych przez Radę Ministrów. Wsparcie z Narodowego Funduszu może przybierać następujące formy:

- **finansowanie dotacyjne** – dotacje inwestycyjne, dotacje nieinwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia;
- **finansowanie pożyczkowe** – pożyczki ze środków NFOŚiGW, kredyty udzielane przez banki ze środków NFOŚiGW, konsorcja – wspólne finansowanie NFOŚiGW z bankami, linie kredytowe ze środków NFOŚiGW obsługiwane przez banki;
- **finansowanie kapitałowe** – obejmowanie akcji i udziałów w zakładanych lub istniejących spółkach w celu osiągnięcia efektu ekologicznego.

Wnioskodawcami ubiegającymi się o środki finansowe z Narodowego Funduszu mogą być: jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa, instytucje i urzędy, szkoły wyższe i uczelnie, jednostki organizacyjne ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia), administracja państwowa oraz osoby fizyczne.

Wnioski o dofinansowanie można składać w dowolnym terminie.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu

ul. Krakowska 53; 45-018 Opole
tel.:(077) 45 37 611, fax: (077) 45 37 611
www.wfosigw.opole.pl; e-mail: biuro@wfosigw.opole.pl

Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej istnieją w każdym województwie i udzielają wsparcia finansowego projektom i inwestycjom zgodnie z kryteriami i priorytetami przyjętymi na danym terenie. Od 1993r., z chwilą uzyskania osobowości prawnej, fundusze uzyskały dodatkowo prawo udzielania pożyczek preferencyjnych obok dotacji. Przedsięwzięcia uznane za nadrzędne przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska w Opolu są zgodne z aktualną polityką ekologiczną państwa, regionalnymi i lokalnymi programami ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Środki pozostające w dyspozycji WFOŚiGW pochodzą głównie z opłat za gospodarce korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian oraz kar za naruszanie warunków korzystania z komponentów środowiska. Źródłem zasileń mogą również być dochody z tytułu posiadanych udziałów w spółkach, odsetek od udzielanych pożyczek, emisji obligacji, zysków z obrotu papierami wartościowymi, zaciągania kredytów, oprocentowania rachunków i lokat bankowych, wpłat z innych funduszy, wpływów z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, dobrowolnych wpłat, zapisów i darowizn zakładów pracy, osób fizycznych i prawnych; świadczeń rzeczowych pochodzących z fundacji i innych dochodów określonych przez Radę Ministrów. Środki WFOŚiGW przeznaczone są głównie na:

- bezpośrednią pomoc finansową w formie pożyczek bądź dotacji udzielaną podmiotom gospodarczym, jednostkom samorządowym oraz innym instytucjom na działania proekologiczne,
- dofinansowanie inwestycji proekologicznych realizowanych ze środków pochodzących z Unii Europejskiej oraz funduszy krajowych,
- dopłaty do oprocentowania kredytów preferencyjnych
- wydatki na obsługę zaciągniętych kredytów
- wydatki związane z bieżącym funkcjonowaniem rad nadzorczych, zarządów i biur oraz własnymi zakupami inwestycyjnymi

Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Starostwo Powiatowe w Strzelcach Opolskich
ul. Jordanowska 2, 47-100 Strzelce Opolskie

Równocześnie z powstaniem powiatów jako jednostek administracji samorządowej 1 stycznia 1999r. rozpoczęły swoją działalność Powiatowe Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Dochody PFOŚiGW mają charakter funduszy celowych w budżecie powiatu. Gromadzone są one na wyodrębnionym rachunku bankowym starostwa, a zasilane są przez:

- 10% wpływów z opłat za składowanie odpadów i kar związanych z niewłaściwym ich składowaniem
- 10% wpływów z pozostałych opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian oraz za szczególne korzystanie z wód i urządzeń wodnych, ponadto wpływy z kar za naruszenie warunków korzystania ze środowiska
- wpływy z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej
- dobrowolne wpłaty, zapisy i darowizny osób fizycznych i prawnych, zakładów pracy, a także świadczenia rzeczowe i środki pochodzące z fundacji

Sposób wydatkowania środków z PFOŚiGW określa *Ustawa Prawo Ochrony Środowiska*, która zezwala na wykorzystanie tych środków w celu wspomaganie działalności GFOŚiGW w zakresie podanym przez powyższą ustawę, ponadto na realizację przedsięwzięć związanych z ochroną powierzchni ziemi, prowadzenie obserwacji terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy, a także na inne zadania ustalone przez radę powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska. Sposób i zasady wydatkowania tych środków ustalane są indywidualnie przez zarząd powiatu.

Fundusz Leśny

Fundusz Leśny działa w oparciu o przepisy *Ustawy o Lasach z dn. 28.09.1991r.* (Dz. U. Nr 101 poz. 444 z późn. zm.), gromadzi środki pochodzące z należności, kar i opłat związanych z działalnością Lasów Państwowych, dotacji budżetowych oraz odszkodowań. Pozostaje on do dyspozycji Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych. Środki z niego mogą być wydatkowane na zadania podstawowe związane z gospodarką leśną, tworzenie niezbędnej infrastruktury leśnej, sporządzanie planów urządzenia lasu, badania naukowe i in. zgodne z wytycznymi ustawy.

Fundusz ten stanowi również ważne źródło środków wspierania Krajowego Programu Zwiększania Lesistości i z tego tytułu o dofinansowanie mogą ubiegać się jednostki samorządu terytorialnego. Droga ubiegania się o środki Funduszu Leśnego na wsparcie zalesień przedstawia się następująco:

- starosta opracowuje w układzie gmin informacje o występujących potrzebach w zakresie zalesienia, wykaz właścicieli gruntów, lokalizację i powierzchnię gruntu, a także wielkość oczekiwanego dofinansowania
- na podstawie danych pochodzących ze starostwa nadleśnictwa opracowują plan zalesienia dla powiatu, a następnie za pośrednictwem Dyrektora Regionalnego występują o przyznanie środków do Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych

- Dyrektor Generalny przygotowuje projekt planu wydatków z Funduszu Leśnego i konsultuje go zarządem województw oraz z Ministrem Środowiska
- po dokonaniu uzgodnień dyrektor Generalny LP zatwierdza plan roczny wydatków z Funduszu Leśnego.

4.3.4. Pomoc unijna

Od 1 maja 2004r. Polska jest pełnoprawnym członkiem wspólnoty. Wiąże się to z istotnymi zmianami w strukturze pomocy finansowej. Po akcesji jeszcze przez pewien okres pomoc unijna napływać będzie dwoma drogami: z jednej strony poprzez funkcjonujące nadal do 2006r. Fundusze Przedakcesyjne, a z drugiej poprzez nowe źródła wsparcia – Fundusz Spójności i Fundusze Strukturalne.

Fundusze Przedakcesyjne są to środki bezzwrotnej pomocy finansowej udzielanej Polsce przez UE w celu niwelacji różnic gospodarczych oraz przygotowania naszego kraju do członkostwa we Wspólnocie. W Polsce funkcjonują obecnie jeszcze dwa instrumenty wsparcia przedakcesyjnego: programy PHARE oraz SAPARD, a zobowiązania wynikające z Funduszu ISPA przejął Fundusz Spójności.

Program PHARE – Poland Hungary Assistance to Restructuring their Economies

Program ten powstał w 1989r. jako pomoc Unii Europejskiej dla państw kandydujących, początkowo z przeznaczeniem jedynie dla Polski i Węgier. Od 1990r. pomoc z niego objęła również swoim zasięgiem Bułgarię, Jugosławię, Czechosłowację i NRD, a następnie Albanie, Rumunię, Estonię, Litwę oraz Łotwę. Aktualnie korzysta z niego dziesięciu nowych członków UE.

W 2000r. PHARE został zintegrowany z programami ISPA i SAPARD w ramach Partnerstwa dla Członkostwa. W tym roku również program ten został przedłużony pod nazwą PHARE 2 z budżetem dla państw Europy Środkowo – Wschodniej około 1,5 mld euro rocznie.

Jednym z przejawów reorientacji programu PHARE pod kątem przyszłej pomocy strukturalnej UE było wprowadzenie w 2001r. przez Komisję Europejską dwuletniego cyklu programowania pomocy. Z uwagi na fakt, iż datę przystąpienia Polski do Wspólnoty wyznaczono na maj 2004r., ostatnie programowanie w ramach tego instrumentu przedakcesyjnego miało miejsce w 2003r. Krajowy Program dla Polski Phare 2003 część II został opracowany w oparciu o ustalenia Raportu Okresowego Komisji Europejskiej z 2002 r., priorytety ogólne Partnerstwa dla Członkostwa, a także Narodowy Program Przygotowania do Członkostwa, prezentujący najważniejsze zadania stojące przed Polską w okresie przedakcesyjnym. Do końca 2003r. podpisano również Memorandum Finansowe dotyczące bezpieczeństwa nuklearnego. Całkowita kwota przewidziana dla Polski w ramach alokacji Phare 2003

wyniesie ok. 459,5 mln euro. Pomoc finansowa będzie przeznaczana na kontynuację rozpoczętych projektów oraz na przyjęte do realizacji w ostatnim programowaniu. Komisja zaznaczyła jednak, że w momencie akcesji środki alokowane w PHARE, które nie zostaną wydane, będą nadal dostępne w ramach rozdziału 7 budżetu Komisji Europejskiej.

SAPARD – Special Accession Program for Agriculture and Rural Development

Przedakcesyjny Instrument Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich został uruchomiony ze względu na słaby rozwój gospodarczy państw kandydujących w tej dziedzinie. Jest to program wieloletni obejmujący okres lat 2000 – 2006. SAPARD jest programem odnawialnym i w następnych latach na te same cele zostaną przeznaczone kolejne środki. Wysokość środków przyznawanych Polsce zależała od kryteriów przyjętych przez Komisję Europejską m.in. od: liczby ludności rolniczej, powierzchni użytków rolnych, wielkości produktu krajowego brutto w przeliczeniu na mieszkańca oraz specyfiki terytorialnej. Podstawowymi kierunkami działań w ramach programu SAPARD w latach 2000-2006 są:

- **Działanie 1 - poprawa przetwórstwa i marketingu produktów rolnych i rybołówstwa** w celu podniesienia jakości oraz wsparcia przetwórstwa produktów pochodzenia zwierzęcego oraz owoców i warzyw z uwzględnieniem wsparcia dla grup producenckich i ich związków,
- **Działanie 2 - inwestycje w gospodarstwach rolnych** służące wsparciu modernizacji gospodarstw specjalizujących się w produkcji mleka i hodowli zwierząt rzeźnych oraz inwestycji zapobiegających zanieczyszczeniu środowiska w wyniku prowadzenia działalności rolnej,
- **Działanie 3 - rozwój i poprawa infrastruktury wiejskiej** poprzez: budowę i rozbudowę sieci wodociągowych, budowę stacji uzdatniania wody (podniesienie jakości wody do norm istniejących w przetwórstwie), rozbudowę i budowę kanalizacji i oczyszczalni ścieków, wdrożenie programów gospodarki odpadami stałymi, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, budowę dróg lokalnych i rozbudowę infrastruktury telekomunikacyjnej,
- **Działanie 4 - zróżnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich**, w celu zapewnienia mieszkańcom alternatywnych źródeł dochodu i rozwoju rynku pracy na wsi - granty na inwestycje w zakresie działalności gospodarczej poza tradycyjnym rolnictwem, granty na małą infrastrukturę turystyczną, wspieranie działań promocyjnych i marketingowych w zakresie działalności poza tradycyjnym rolnictwem (beneficjentami będą mogły zostać organizacje pozarządowe oraz samorządy), projekty pilotażowe w zakresie zalesiania i ochrony środowiska w rolnictwie,
- **Działanie 5 – zagadnienia rolno – środowiskowe,**
- **Działanie 6 – szkolenia zawodowe** w zakresie poprawy jakości produkcji, wdrażania nowych technologii i metod produkcyjnych oraz z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej,

- **Działanie 7 – pomoc techniczna** w jej ramach prowadzone będą działania zmierzające do zwiększenia efektywności wdrażania, monitorowania i kontroli Programu SAPARD oraz dotarcia do potencjalnych beneficjentów programu.

Z pomocy programu SAPARD mogą korzystać: rolnicy indywidualni (modernizacja gospodarstw rolnych), przedsiębiorstwa (dostosowanie produkcji żywności do standardów UE), gminy (drogi, oczyszczalnie ścieków). Wkład ze strony unijnej i rządu polskiego nie może przekroczyć wartości 75% łącznej sumy wydatków, pozostałe 25% stanowi wkład własny beneficjenta. Projekty dzielone są na dwie grupy:

- inwestycje zwiększające dochody (modernizacja zakładu, rozpoczęcie działalności agroturystycznej) – górna granica dofinansowania to 50% kosztów przedsięwzięcia,
- inwestycje nie zwiększające dochodów, w tym przypadku pomoc może przekroczyć 50% nakładów

Zbieraniem projektów do SAPARD-u oraz ich rozliczaniem zajmuje się Agencja Modernizacji i Restrukturyzacji Rolnictwa, działająca za pośrednictwem regionalnych oddziałów znajdujących się w poszczególnych województwach. Projekty podlegają ocenie merytorycznej w Regionalnych Komitetach Sterujących, a nad całością czuwa Krajowy Komitet Sterujący pod przewodnictwem Ministra Rolnictwa.

Istotną kwestią jest sposób udzielania pomocy, główną zasadą Programu jest udział własny inwestora. Można to przedstawić w zwięzłej formie – najpierw inwestycja, potem dotacja. Oznacza to, że środki z programu SAPARD są refundowane po zakończeniu inwestycji, w związku z czym niezbędne jest zapewnienie krótkoterminowego finansowania w kwocie przewidywanej dotacji. W polskich realiach gospodarczych tak duży udział własny może być poważnym utrudnieniem, a w niektórych przypadkach przeszkodą nie do pokonania.

ISPA – Instrument for Structural Policies for Pre-Accession

Celem przedakcesyjnego instrumentu wsparcia strukturalnego – ISPA – było finansowanie w dziesięciu państwach kandydujących dużych projektów inwestycyjnych w sektorach środowiska i transportu. Zasady działania funduszu zostały określone w rozporządzeniu Rady Unii Europejskiej nr 1267/99 i nawiązują do Funduszu Spójności. Listę potencjalnych projektów przewidzianych do współfinansowania przez ISPA w obszarze transportu w latach 2000÷2006 zawarto w Narodowej Strategii dla Sektora Transportu, a priorytetowe zadania w dziedzinie ochrony środowiska określono w dokumencie: Strategia wykorzystania ISPA jako instrumentu realizacji polityki ekologicznej państwa.

Skala projektów przyjmowanych do realizacji w ramach funduszu ISPA powinna być odpowiednio duża, aby wywarła znaczący wpływ w obszarze

ochrony środowiska i transportu. W związku z tym minimalny koszt realizacji projektu ustalono na 5 mln euro. W praktyce państwa zgłaszały projekty o wartości 20 – 40 mln euro. Kwota dofinansowania z funduszu ISPA zależała od wypadkowych parametrów społeczno-ekonomicznych, w tym od: liczby ludności, wielkości PKB na głowę mieszkańca liczonego według parytetu siły nabywczej oraz powierzchni kraju.

Propozycje finansowania przedsięwzięć transportowych składano: w sektorze drogowym – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, w sektorze kolejowym PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., natomiast w dziedzinie ochrony środowiska projekty przedstawiały samorządy lub ich związki.

Zakres wniosku do funduszu ISPA określono szczegółowo w Rozporządzeniu Rady Unii Europejskiej ustanawiającym ten fundusz. Zobowiązywał on ubiegającego się o wsparcie do dostarczenia niezbędnej dokumentacji w tym: studium wykonalności, oceny wstępnej (ex-ante) oraz wskazania możliwych rozwiązań alternatywnych.

W latach 2000÷2002 Komisja Europejska zaakceptowała dofinansowanie 54 polskich projektów z zakresu ochrony środowiska i transportu, łączne wsparcie z funduszu ISPA wyniosło w tym okresie ponad 1 mld euro. Budżet ISPA ustalono na poziomie 1,04 mld euro rocznie w okresie od roku 2000 do 2006. Według wytycznych Komisji Europejskiej dofinansowanie dla Polski kształtuje się na poziomie 30 - 37% (kwotowo 312 – 385 mln euro rocznie) z przeznaczeniem na sektory transportu i ochrony środowiska w równej wysokości.

Od momentu przystąpienia do Unii Europejskiej Polska jako państwo członkowskie przestała być beneficjentem tego instrumentu. Wszystkie projekty zatwierdzone wcześniej w ramach ISPA oraz dalsza pomoc w zakresie spójności społecznej i gospodarczej będą kontynuowane w ramach działającego na zbliżonych zasadach Funduszu Spójności. Ponadto władze samorządowe, które planują przeprowadzenie inwestycji z zakresu ochrony środowiska, mogą się ubiegać również o wsparcie ze środków funduszy strukturalnych, głównie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR).

Fundusz Spójności

Fundusz Spójności został utworzony na mocy postanowień art. 161 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (Traktat z Maastricht) oraz Rozporządzenia Rady Unii Europejskiej Nr 1164/94/WE z dn. 16 maja 1994r. Zakres działania funduszu obejmuje pomoc o zasięgu krajowym. Środki finansowe są kierowane do państw członkowskich, w których produkt krajowy brutto (PKB) per capita jest niższy niż 90% średniej unijnej, a także w których opracowany został program zmierzający do spełnienia kryteriów konwergencji. Fundusz Spójności współfinansuje duże projekty w obszarach ochrony środowiska i transportu. Podstawą przygotowania projektów do Funduszu Spójności są: Narodowy Plan Rozwoju na

lata 2004÷2006, Strategia wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004÷2006 oraz odpowiednie strategie sektorowe.

Współfinansowanie mogą uzyskać projekty z zakresu:

- **gospodarki wodno-ściekowej** zmierzające do poprawy jakości wód powierzchniowych oraz polepszenia jakości i dystrybucji wody przeznaczonej do spożycia poprzez: budowę i modernizację kanalizacji sanitarnej, sieci wodociągowych, oczyszczalni ścieków oraz urządzeń uzdatniających wodę,
- **gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi** poprzez: budowę, rozbudowę oraz modernizację składowisk odpadów komunalnych, tworzenie systemów recyklingu i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych (sortownie, kompostownie, spalarnie) oraz rekultywację terenów zdegradowanych przez przemysł i inne szkodliwe oddziaływania,
- **ochrony powietrza i poprawy jego jakości** m.in. poprzez: modernizację i rozbudowę miejskich systemów ciepłowniczych połączoną z likwidacją „niskiej emisji” w strefach o znaczących przekroczeniach dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń w powietrzu,
- **ochrony przeciwpowodziowej**
- **inne zgodne z postanowieniami art. 130 r Traktatu z Maastricht**

Podstawowe wymogi dotyczące ubiegania się o środki z Funduszu Spójności:

- **odbiorca pomocy** – beneficjentem pomocy mogą być jednostki samorządu terytorialnego, tworzone przez nie związki gmin lub inne podmioty publiczne – np. przedsiębiorstwa komunalne
- **wielkość inwestycji** – projekty o wartości **powyżej 10 mln euro**
- **zasięg oddziaływania** – akceptowane są inwestycje o znaczeniu ogólnokrajowym lub transregionalnym, pod warunkiem redukcji zanieczyszczeń na dużą skalę przy możliwie najniższych kosztach jej realizacji. Oznacza to zatem wymóg dbałości o efektywność ekonomiczną i ekologiczną.

Przedsięwzięcia przewidziane do dofinansowania w ramach Funduszu muszą być składane w fazie przed przetargiem. Zgłaszany projekt powinien zawierać wstępne studium wykonalności typu *pre-feasibility* lub też studium takie powinno być w trakcie opracowania. Przewidywane dofinansowanie nie może przekroczyć poziomu 80÷85% kosztów kwalifikowanych, do których zaliczone mogą być wydatki związane z:

- fazą planowania i projektowania,
- zakupem terenu,
- przygotowaniem terenu,
- budową obiektów inwestycji – koszty siły roboczej, materiałów, użycia sprzętu oraz trwałego wyposażenia w trakcie budowy,
- zakupem sprzętu i wyposażenia przeznaczonego do zainstalowania na stałe w obiekcie,

- zarządzaniem projektem, przeprowadzeniem audytu, obsługą prawną i księgową, kosztami specjalistycznych porad technicznych,
- promocją inwestycji i działaniami informacyjnymi,
- wniesieniem opłat i uregulowaniem podatków, w tym podatku VAT

Finansowanie projektów z Funduszu opiera się na zasadzie dodatkowości tzn. uzupełnieniu środków własnych inwestora. Wkład własny beneficjent zobowiązany jest wnieść w wysokości minimum 15% kosztów inwestycji, środki te mogą pochodzić z: budżetu gminy, zysków przedsiębiorstw publicznych, środków Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, a także ze źródeł niezależnych jak np. międzynarodowe instytucje finansowe – Europejski Bank Inwestycyjny czy Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOiR).

Procedura składania i przyjmowania wniosków rozpoczyna się przygotowaniem wniosku wstępnego tzw. karty potencjalnego przedsięwzięcia, którą można uzyskać we właściwym WFOŚiGW. Po wypełnieniu wniosku należy przekazać go do WFOŚiGW oraz zarejestrować projekt w **Internetowym Systemie Ewidencji Kart Projektów (ISEKP)**.

Pierwszej, wstępnej oceny projektu dokonywać będzie WFOŚiGW, projekty nie spełniające wymagań formalnych będą zwracane beneficjentom do poprawienia. Natomiast prawidłowo przygotowane zostaną przekazane do NFOŚiGW, który na podstawie kryteriów szczegółowych sporządzi listę najlepiej przygotowanych projektów. Kolejnym etapem jest ocena wytypowanych projektów przez Ministerstwo Środowiska i Komitet Sterujący d/s Funduszu Spójności. Po wydaniu pozytywnej decyzji ministra, dla najlepszych projektów przygotowane będą **Aplikacje do Funduszu Spójności**, co może zostać sfinansowane w ramach pomocy technicznej.

Aplikacje przygotowywane są przy współpracy MŚ i NFOŚiGW, następnie gotowy projekt zawierający wszystkie niezbędne dokumenty, w tym studium wykonalności, ocenę oddziaływania na środowisko, analizy ekonomiczne i finansowe; przekazywany będzie za pośrednictwem Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej do Komisji Europejskiej, która po rozpatrzeniu podejmie ostateczną decyzję o przyznaniu dofinansowania.

Fundusze Strukturalne

Fundusze te podobnie jak Fundusz Spójności są ważnym instrumentem polityki strukturalnej w Unii Europejskiej. Powstały w celu zapewnienia wszechstronnego i harmonijnego rozwoju wspólnoty poprzez restrukturyzację i modernizację gospodarek krajów członkowskich. Pomoc z tych funduszy jest kierowana do tych sektorów i regionów, których poziom rozwoju ekonomicznego kształtuje się poniżej średniego poziomu w UE. Dostęp do środków funduszy strukturalnych jest dla Polski szansą na wyrównanie dysproporcji w rozwoju poszczególnych regionów kraju oraz stopniowego zbliżania się do średniej unijnej. Pomoc na ochronę środowiska z funduszy strukturalnych kierowana jest bezpośrednio do regionów, w których poziom

PKB per capita jest niższy niż 75% średniej unijnej, w przypadku Polski kryterium to spełniają wszystkie regiony kraju.

Aktualnie funkcjonują cztery fundusze strukturalne:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR),
- Europejski Fundusz Społeczny (EFS),
- Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej – Sekcja Gwarancji (EFOiGR),
- Finansowy Instrument Wspierania Rybołówstwa.

W przypadku korzystania ze środków funduszy strukturalnych Komisja Europejska zatwierdza jedynie dokumenty programowe (zwłaszcza operacyjne), a nie projekty indywidualnie. Główna odpowiedzialność spoczywa w tym wypadku na krajowych instytucjach zarządzających, KE akceptuje jedynie przedsięwzięcia pod warunkiem ich zgodności z celami każdego z programów operacyjnych i zachowaniem warunków wybieralności projektów w ramach odpowiednich funduszy strukturalnych.

Inicjatywy w dziedzinie ochrony środowiska będą współfinansowane głównie z EFRR i realizowane w ramach dwóch programów operacyjnych opracowanych przez rząd polski na podstawie Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004 – 2006, są to: **Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR)** oraz **Sektorowy Program Operacyjny „Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw”**.

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR)

Celem ZPORR jest zapewnienie wszystkim regionom w Polsce udziału w procesach rozwojowych i modernizacyjnych gospodarki poprzez tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów i przeciwdziałanie marginalizacji pewnych obszarów. Pomoc z tego programu skierowana jest do jednostek samorządu terytorialnego – gmin, powiatów i ich związków oraz województw; a także do instytucji naukowych, instytucji rynku pracy, agencji rozwoju regionalnego i instytucji wspierania przedsiębiorczości. Ogółem pomoc w ramach tego programu na lata 2004÷2006 przewidziana jest w wysokości ponad 4 mld euro.

Jednym z priorytetowych działań ZOPRR jest wspieranie dużych inwestycji infrastrukturalnych (o wartości do 10 mln euro) w dziedzinie ochrony środowiska dotyczących budowy i modernizacji infrastruktury o znaczeniu regionalnym, w tym zakresie mieszczą się projekty dotyczące:

- zaopatrzenia w wodę i oczyszczania ścieków,
- gospodarki odpadami,
- poprawy jakości powietrza,
- ochrony przeciwpowodziowej,
- wsparcia zarządzania ochroną środowiska,
- wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Preferowane będą projekty o wartości:

- minimum 2 mln euro w zakresie infrastruktury wodno-ściekowej i odnawialnych źródeł energii,
- minimum 0,5 mln euro w aspekcie zarządzania ochroną środowiska,
- minimum 1 mln euro w odniesieniu do pozostałych projektów infrastrukturalnych.

W programie uwzględniono również wsparcie dla rozbudowy infrastruktury lokalnej. Dofinansowanie jest przewidziane dla mniejszych projektów na terenach wiejskich i w małych miastach (do 20 tys. mieszkańców) w zakresie: budowy i modernizacji urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków, zaopatrzenia w wodę i energię oraz gospodarki odpadami stałymi. Pierwszeństwo przysługiwać będzie projektom realizowanym w gminach o dochodach per capita poniżej 60% średniej danego województwa oraz o stopie bezrobocia przekraczającej 150% średniej w województwie, mającym wpływ na podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i gospodarczej danego obszaru oraz przyczyniającym się do wzrostu zatrudnienia.

Ważnym celem realizowanym w ramach ZPORR jest również **rewitalizacja obszarów zdegradowanych**, czyli działania zmierzające do ożywienia gospodarczego i społecznego terenów zdegradowanych, w tym zwiększenie ich potencjału turystycznego i kulturalnego. Wsparcie mogą uzyskać inwestycje proekologiczne takie, jak: wykonanie pasów zieleni, wykonanie osłon przeciwolśnieniowych oraz ekranów akustycznych, zakładanie parków oraz zalesianie. Beneficjentami w tym przypadku mogą być:

- jednostki samorządu terytorialnego i ich związki,
- osoby prawne z udziałem jednostek samorządu terytorialnego,
- osoby prawne i jednostki organizacyjne nie objęte Krajowym Rejestrem Sądowym, finansowane częściowo lub w całości ze środków publicznych,
- fundacje i agencje, których założycielami są jednostki określone powyżej,
- spółki publiczno-prywatne,
- organizacje pozarządowe,
- wspólnoty mieszkaniowe.

Dofinansowanie w przypadku projektów infrastrukturalnych obejmuje m.in.: przygotowanie dokumentacji technicznej, wykup gruntów, uzbrojenie terenu, prace budowlano-montażowe, prace wykończeniowe, zakup wyposażenia, nadzór inżynierski. W zakresie rewitalizacji terenów zdegradowanych wydatki kwalifikowane dotyczą: kosztów prac przygotowawczych, sporządzania dokumentacji technicznej oraz prac inwestycyjnych.

Kwota przyznanego wsparcia z EFRR dla inwestycji w infrastrukturę ochrony środowiska nie może przekroczyć 75% kosztów kwalifikowanych, a w odniesieniu do inwestycji generujących znaczący zysk udział ten nie będzie przekraczał 50%. Działania związane z infrastrukturą lokalną oraz rewitalizacją terenów zdegradowanych mogą uzyskać wsparcie w wysokości

maksimum 75% ze środków UE oraz dodatkowo 10% z budżetu państwa na obszarach gmin o najniższych dochodach własnych.

Procedura składania i oceny wniosków do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego rozpoczyna się złożeniem wniosku w Urzędzie Marszałkowskim, który dokona oceny jego kompletności pod względem formalnym.

W przypadku stwierdzenia braków projekt zostanie zwrócony wnioskodawcy do poprawy. Wnioski opracowane poprawnie zostaną przekazane do oceny merytorycznej przez panel ekspertów, którzy zweryfikują je pod kątem kryteriów zawartych w Uzupełnieniu ZOPRR i przyjętych przez Komitet Monitorujący ZOPRR. Zarząd Województwa na podstawie rekomendacji Regionalnego Komitetu Sterującego podejmować będzie decyzje o wyborze projektów do dofinansowania. Ostateczne umowy finansowe z beneficjentami zawierać będzie Wojewoda. Wypełnione wnioski do EFRR można było składać jeszcze przed terminem wejścia Polski do Wspólnoty, a płatności dokonywane będą po akcesji. Podobnie jak w przypadku wniosków do Funduszu Spójności, wniosek do EFRR przed jego złożeniem należy zarejestrować w bazie danych – systemie **ISEKP**.

Fundusz małych grantów – Counterpart Funds

Fundusz małych grantów przeznaczony jest głównie na wsparcie polskich instytucji i harmonizację polskiego prawa z prawem Unii Europejskiej, wyrównywanie poziomu rozwoju regionów w Polsce oraz zmniejszanie różnic pomiędzy regionami polskimi i unijnymi, a także na dofinansowanie polityki rozwoju regionalnego. W ramach tych celów środki Funduszu mogą być przeznaczane m.in. na: seminaria, szkolenia, kampanie informacyjne, prace studialne, ekspertyzy, badania, pomoc techniczną, publikacje, tłumaczenia oraz na projekty związane z upowszechnianiem wiedzy o Unii Europejskiej, a w szczególności o jej instytucjach i prawie. Dofinansowanie może zostać przyznane fundacjom, stowarzyszeniom, agencjom rozwoju regionalnego, szkołom wyższym, a także jednostkom samorządu terytorialnego i organom administracji publicznej.

Środki są przyznawane na zasadzie konkursu, przy czym górna granica dofinansowania projektu wynosi 20 tys. zł. Szczegółowych informacji o możliwościach korzystania z funduszy pomocowych udziela **Centrum Informacji Europejskiej UKIE** – tel. (022) 825 04 43. Istnieje również możliwość kontaktu z Departamentem Koordynacji i Monitorowania Pomocy Zagranicznej w UKIE, gdzie wszyscy zainteresowani mogą liczyć na aktualne informacje, a także materiały z każdej dziedziny dotyczącej procesów dostosowania do członkostwa w UE (ul. Krucza 38/42, 00-512 Warszawa, tel. (022) 825 04 44, fax 825 04 43).

4.3.5. Instytucje i programy pomocowe

Fundacja Ekofundusz

ul. Bracka 4: 00-502 Warszawa
tel.: (022) 621 27 04; fax (022) 629 51 25
www.ekofundusz.org.pl

Ekofundusz jest fundacją powołaną w 1992r. przez Ministra Finansów w celu efektywnego zarządzania środkami finansowymi pochodzącymi z zamiany części zagranicznego długu na wspieranie przedsięwzięć w ochronie środowiska – tzw. ekokonwersja długu. Dotychczas decyzje o zamianie polskiego zadłużenia podjęły Stany Zjednoczone, Francja, Szwajcaria, Włoch, Szwecja i Norwegia. Kwota jaka w latach 1992 – 2010 pozostaje do dyspozycji Ekofunduszu to 571 mln USD.

Podstawowym zadaniem Fundacji jest dofinansowanie przedsięwzięć w dziedzinie ochrony środowiska mających istotne znaczenie nie tylko w skali regionu czy też kraju, lecz również uznawane są za nadrzędne przez społeczność międzynarodową. Ta specyfika Ekofunduszu, odróżniająca go od innych fundacji wspierających działania proekologiczne, wyklucza możliwość dofinansowania przedsięwzięć mających na celu rozwiązywanie jedynie lokalnych problemów. Zadaniem Ekofunduszu jest również transfer na polski rynek najlepszych technologii z krajów donatorów, a także stymulowanie rozwoju polskiego przemysłu ochronny środowiska.

Działania uznawane przez Ekofundusz za priorytetowe to:

- ograniczenia emisji gazów cieplarnianych (CO₂, metan freony) – ochrona klimatu,
- ograniczenie transgranicznej migracji SO₂ i NO_x oraz eliminacja źródeł niskiej ich emisji – ochrona powietrza,
- przywrócenie czystości wód Bałtyku oraz ochrona źródeł wody pitnej – ochrona wód,
- gospodarowanie odpadami i rekultywacja gleb zniszczonych,
- ochrona bioróżnorodności.

Wnioski o dofinansowanie kierowane do Fundacji poddawane są szczegółowej analizie pod kątem uzyskiwanych efektów ekologicznych, ekonomicznych i organizacyjnych, a także stosowanej technologii. Przyznanie dotacji uzależnione jest od pozytywnej weryfikacji projektu w tych aspektach, ponadto inwestor musi wykazać się wiarygodnością finansową i posiadaniem stosownych zabezpieczeń inwestycji w części nie objętej wsparciem finansowym Fundacji.

Dofinansowanie z Ekofunduszu nie obejmuje: wykonania prac studialnych, opracowań i dokumentacji projektowej, prowadzenia działalności szkoleniowej i edukacyjnej (wyjątkami od tej reguły są zadania edukacyjne i szkoleniowe stanowiące integralną część projektów innowacyjnych oraz projektów w dziedzinie ochrony przyrody), ponadto prowadzenia prac

badawczych i monitoringu zanieczyszczeń, budowy obiektów towarzyszących nietechnologicznych, ogrodzenia, oświetlenia, ogrodzenia, przeprowadzenia prac rozruchowych. Z dotacji Ekofunduszu nie mogą także korzystać te przedsięwzięcia, które kwalifikują się do otrzymania dofinansowania w ramach programów pomocowych Unii Europejskiej ze względu na bardzo wysokie dotacje, jakie Unia oferuje dla tego rodzaju projektów.

Wszystkie projekty rozpatrywane przez Ekofundusz można podzielić na projekty innowacyjne, techniczne (inwestycyjne) oraz przyrodnicze. Przez projekty innowacyjne Fundacja rozumie takie, które prowadzą do pierwszego zastosowania nowej technologii w Polsce lub stwarzają warunki dla jej wprowadzenia na polski rynek. Zadaniem Ekofunduszu jest upowszechnianie takich sprawdzonych, a nie stosowanych dotąd w kraju rozwiązań. Wśród projektów technicznych (inwestycyjnych) wyróżnić można projekty komercyjne, czyli takie które generują znaczne zyski po ich zakończeniu oraz niekomercyjne, których głównym celem jest poprawa stanu środowiska oraz względy społeczne, a przyszłe opłaty użytkowników jedynie pokrywają koszty, bez generowania zysków, bądź generują zyski w niewielkiej wysokości.

W 2004 r. przewidziano pewne zmiany w strukturze finansowania Ekofunduszu, najbardziej znaczącą z nich jest koncentracja środków na projektach niekomercyjnych. Oznacza to całkowite wycofanie się Fundacji z udziału w inwestycjach charakteryzujących się wysoką opłacalnością. Wynika to z konieczności bardziej intensywnego wsparcia inwestorów realizujących przedsięwzięcia niekomercyjne. Drugą istotną zmianą w porównaniu do lat poprzednich jest obniżenie udziału dotacji Ekofunduszu w całkowitych kosztach projektów.

W przypadku samorządów lokalnych wysokość dotacji jest uzależniona od zamożności danej jednostki mierzonej za pomocą wysokości dochodu przypadającej na jednego mieszkańca. Na tej podstawie gminy najbiedniejsze mogą liczyć na dotację w wysokości do 45% kosztów w przypadku projektów inwestycyjnych, natomiast projekty przyrodnicze mogą liczyć na wsparcie nawet do 80% kosztów przedsięwzięcia, innowacyjne do 50%.

**Duński Fundusz Pomocowy Ochrony Środowiska
dla Europy Wschodniej i Centralnej (DANCEE)**

Biuro Koordynatora Projektów DEPA: FOŚiGW
ul. Konstruktorska 3a; 02-673 Warszawa
tel.: (022) 842 22 80 wew. 254; fax: (022) 849 20 98

Pomoc duńska w ramach tego programu udzielana jest na finansowanie projektów, które udokumentują znaczącą ilościową i jakościową poprawę w dziedzinie ochrony środowiska, zasobów naturalnych i warunków zdrowotnych społeczeństwa. Priorytet jest nadawany inwestycjom z zakresu ograniczania zanieczyszczenia atmosfery i wód, energetyki odnawialnej oraz wprowadzaniu czystych technologii. Fundusz udziela pomocy w formie:

- dotacji – przyznawane są w dwóch trybach – na drodze wniosku lub na drodze przetargu, granty przyznawane są na pomoc techniczną dostarczaną przez duńskie firmy konsultingowe oraz na instalacje i sprzęt, również duńskiego pochodzenia,
- pożyczki – Duńska Agencja Ochrony Środowiska we współpracy z duńskim Funduszem Kredytów Eksportowych oferuje program pożyczek ulgowych, które poza niskim oprocentowaniem zawierają dodatkowo 25% element grantu.

Dotacje przyznawane są w dwóch trybach: na drodze wniosku składanego bezpośrednio do DEPA oraz w ramach przetargów organizowanych pod patronatem Ministerstwa Środowiska, które opiniuje projekt przed wysłaniem go do Danii. Beneficjentami DANCEE mogą być jednostki samorządu terytorialnego – gminy i powiaty, zakłady usług komunalnych, przedsiębiorstwa wodociągów i kanalizacji oraz instytuty badawczo-rozwojowe.

FINESCO S.A.

ul. Browarna 6; 00-311 Warszawa
tel.: (022) 826 45 44; fax: (022) 828 68 55
www.finesco.pl; e-mail: info@finesco.pl

Jest to przedsiębiorstwo utworzone przez cztery podmioty: *Environmental Investment Partners* – europejski fundusz inwestycyjny, Powszechny Bank Kredytowy (PBK), Prochem S.A. – projektowanie i wykonawstwo inwestycji, Elektrownie Szczytowo-Pompowe S.A.

Jego kapitał pozwala na finansowanie inwestycji infrastrukturalnych dla samorządów lokalnych i szeroko rozumianej sfery budżetowej. Priorytetem przy podejmowaniu decyzji o finansowaniu działań ekologicznych są inwestycje, które przynoszą wymierny efekt ekonomiczny.

Formy finansowania obejmują:

- dotacje – FINESCO S.A. opracowuje Studium Wykonalności, a następnie pośredniczy w negocjacjach w ewentualnych staraniach inwestora,
- kredyty – na wszelkie inwestycje proekologiczne, wodno-kanalizacyjne, energetyczne, termomodernizacyjne – FINESCO S.A. opracowuje studium wykonalności w celu ubiegania się o środki,
- leasing,
- udziały kapitałowe.

Fundacja Partnerstwo dla Środowiska

ul. Bracka 6/6; 31-005 Kraków
tel.: (012) 422 50 88; fax: (012) 429 47 25
www.epce.org.pl

Fundacja ta rozpoczęła swoją działalność 1 lipca 1997r. jako niezależna i samorządna polska fundacja z siedzibą w Krakowie. Jest ona kontynuatorką programu wspierania organizacji ekologicznych pod nazwą Environmental Partnership for Central Europe (EPCE) we Wrocławiu. Programem tym w latach 1991 – 1997 kierowała amerykańska fundacja The German Marshal Fund of the United States. Aktualnie Fundacja działa w ramach Konsorcjum Environmental Partnership for Central Europe realizującego programy ekologiczne w Europie Środkowej. Podobne fundacje działają w ramach Konsorcjum na terenie Czech, Rumunii, Słowacji oraz na Węgrzech.

Celami statutowymi Fundacji są:

- udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej, organizacyjnej oraz merytorycznej społecznościom lokalnym i organizacjom *non-profit* (niedochodowym),
- prowadzenie szkoleń dla osób związanych z organizacjami non-profit, zdobywających lub doskonalących umiejętności zawodowe w zakresie ochrony środowiska, także poprzez organizowanie praktyk i staży w kraju i za granicą,
- wsparcie finansowe, rzeczowe i organizacyjne wymiany doświadczeń zawodowych i naukowych w dziedzinie ochrony środowiska
- organizowanie i finansowanie działalności informacyjnej, wydawniczej i wystawienniczej

Fundacja ta zatem bezpośrednio nie finansuje działań z zakresu ochrony środowiska, jednakże wspiera szereg inicjatyw o charakterze edukacyjnym.

Fundusz na Rzecz Globalnego Środowiska
(Global Environmental Fund – GEF)

Biuro Programu w Polsce: Al. Niepodległości 186; 00-608 Warszawa
tel.: (022) 825 92 45; fax: (022) 825 49 58
www.undp.org.pl; www.ekofundusz.org.pl

Fundusz Globalnego Środowiska (GEF) powstał w 1991 roku jako mechanizm finansowy zarządzany przez 3 agendy ONZ: Bank Światowy, UNEP oraz UNDP. Celem Funduszu jest osiągnięcie poprawy stanu środowiska naturalnego poprzez programy i projekty przyczyniające się do rozwiązywania problemów o charakterze globalnym w tak kluczowych dziedzinach jak: ochrona bioróżnorodności, ochrona wód międzynarodowych, zapobieganie zmianom klimatycznym, powstrzymanie kurczenia się warstwy ozonowej oraz, o ile ma to związek z wymienionymi wcześniej dziedzinami, degradacja ziemi.

W 1994r. Fundusz został zrestrukturyzowany, nowy statut przedstawiono w dokumencie *Instrument for establishment of the restructures global environmental facility*. Poczawszy od tego roku Polska wchodzi w skład jednej z konstytuent GEF, do której należą również: Albania, Bułgaria, Chorwacja, Gruzja, Republika Mołdowy, Macedonia, Rumunia i Ukraina. Funkcję koordynatora operacyjnego GEF-u pełni w Polsce Fundacja EkoFundusz.

Zadania te realizuje poprzez: upowszechnianie informacji działaniu i możliwościach dofinansowania projektów z GEF, ocenę projektów pod kątem kryteriów GEF, udzielanie pomocy w przedstawianiu projektów oraz ocenę możliwości współfinansowania projektów z innych źródeł.

Pomoc finansowa z GEF obejmuje szeroki wachlarz instrumentów począwszy od dotacji poprzez różnego rodzaju kredyty i pożyczki udzielane na preferencyjnych warunkach. Samorządy terytorialne mogą liczyć na dofinansowanie głównie w ramach tzw. średnich dotacji GEF. Są to projekty, dla których łączne wsparcie w części finansowanej z funduszu nie przekracza 1 mln USD. Istnieje również możliwość dofinansowania z programu tzw. małych dotacji – pomoc do 50 tys. USD. Mimo, że program ten skierowany jest przede wszystkim do organizacji pozarządowych i społeczności lokalnych, samorządy pośrednio mogą z niego skorzystać pod warunkiem udokumentowania ścisłej współpracy z organizacją pozarządową.

Fundacja Wspomagania Wsi (Rural Development Foundation)

ul. Obozowa 20; 01-161 Warszawa
tel./fax: (022) 632 00 76
www.fww.org.pl

Fundacja powstała w 1999 r. z połączenia dwóch organizacji pozarządowych: Fundacji Wspomagającej Zaopatrzenie Wsi w Wodę i Fundacji Rolniczej. Celem działania Fundacji jest wspieranie inicjatyw gospodarczych i społecznych wsi oraz małych miast związanych z poprawą infrastruktury obszarów wiejskich. Środki Fundacji wspierają również projekty przyczyniające się do rozwoju społecznego, gospodarczego i kulturalnego obszarów wiejskich, a także rozwój niekonwencjonalnych źródeł energii. Pomoc może być udzielona w formie kredytów i mikropożyczek. Beneficjentem Fundacji mogą być w odniesieniu do kredytów zarządy gmin i zakłady komunalne, a w przypadku pożyczek osoby indywidualne lub zorganizowane grupy.

Środki Fundacji przeznaczone są na projekty dotyczące: kanalizacji, oczyszczania ścieków oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków.

4.4. Harmonogram wdrażania Programu Ochrony Środowiska w aspekcie możliwości finansowych Gminy. Lista przedsięwzięć priorytetowych koniecznych do realizacji oraz analiza techniczno – ekonomiczna przyjętych priorytetów.

4.4.1. Wprowadzenie

Rozdział 3. Programu zawiera propozycje działań proekologicznych niezbędnych lub zalecanych dla gminy Ujazd. W myśl sformułowanych przez Ministerstwo Środowiska „Wytycznych sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” (2002r.) przyjęte zadania można podzielić na:

- **zadania własne gminy (G)** - przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy;
- **zadania koordynowane (K)** - pozostałe zadania, związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego.

Powyższe zadania można ponadto podzielić na:

- zadania inwestycyjne,
- zadania nieinwestycyjne.

Do gminnych zadań inwestycyjnych należy zaliczyć ustawowe obowiązki gminy oraz szereg działań modernizacyjnych i przedsięwzięć proekologicznych dotyczących obiektów podlegających Gminie Ujazd.

Do gminnych zadań nieinwestycyjnych należy zaliczyć:

- wydawanie decyzji administracyjnych,
- działania propagandowo – edukacyjne,
- działania informacyjne,
- działania kontrolne,
- monitoring środowiska (w ograniczonym zakresie),
- opracowanie programów, zestawień, inwentaryzacji, baz danych itp.

W niniejszym rozdziale 4. Programu omówiono zadania własne Gminy, wraz z terminem realizacji, analizą kosztów i źródeł finansowania. Są wśród nich zarówno działania bezinwestycyjne, jak i wymagające nakładów przewyższających możliwości finansowe Gminy. Dzięki umiejętnej polityce władz lokalnych, właściwym działaniom dyplomatycznym a czasem wywieraniu różnorodnych nacisków można osiągnąć szereg efektów korzystnych dla stanu środowiska w Gminie, przy praktycznym braku nakładów z budżetu.

Niezwykle ważną strukturą, mającą olbrzymi wpływ na postawy i zachowania jednostek i grup społecznych w Polsce mają legalne grupy wyznaniowe, w tym najsilniejszą pozycję ma Kościół Katolicki. Kościół może w sposób niezwykle efektywny, już na szczeblu parafii, wpływać na społeczeństwo. Należy zatem ze względu na szerokie i wielopokoleniowe oddziaływanie, nawiązać szeroką współpracę z Kościołem w zakresie kształtowania prośrodowiskowych postaw mieszkańców Gminy. Dzięki dobrym stosunkom władz lokalnych z władzami kościelnymi, można osiągnąć ogromne efekty edukacyjne, zaś proponowane działania zgodne są z nauką społeczną każdego z Kościołów.

4.4.2. Zadania własne Gminy wynikające z Programu Ochrony Środowiska

W tabeli 4.4–1 przedstawiono zestawienie przyjętych priorytetów programu ochrony środowiska oraz szacunkowe koszty zadań. W tabeli ujęto wyłącznie przedsięwzięcia należące do zadań własnych Gminy - finansowane w całości lub częściowo z GFOŚiGW, budżetu i innych środków pozyskanych przez Gminę np. z funduszy unijnych. Nie szacowano kosztów celów długookresowych do 2015r. ze względu na to, że szacunek taki obciążony będzie zbyt dużym błędem - tabela zawiera zadania krótkookresowe Gminy, realizowane w okresie lat 2004÷2007. Wykonawcy wielu zadań wyłaniany będą na drodze postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. Ewentualny zakres i forma dofinansowania przedsięwzięć realizowanych przez indywidualnych mieszkańców (termomodernizacja, likwidacja ogrzewania węglowego, montaż wodomierzy itp.) ustalone zostaną przez Radę Gminy.

W układzie zaszeregowania poszczególnych zadań mogą wystąpić pewne różnice w stosunku do rozdz. 3 Programu. Niektóre działania opisywane były uprzednio w aspekcie poszczególnych oddziaływań środowiskowych (np. zmiany układów komunikacyjnych uwzględniano zarówno w części poświęconej ochronie atmosfery, jak i w części dotyczącej ochrony przed hałasem; zalesienia występują części poświęconej ochronie powierzchni ziemi, ochronie wód, ochronie przyrody i krajobrazu), w poniższej tabeli starano się unikać ich powielania. Ponadto szereg działań nieinwestycyjnych przeniesiono z poszczególnych komponentów środowiska do zbiorczych kategorii działań kontrolnych, edukacyjnych lub kompleksowego zarządzania środowiskiem.

Tabela 4.4-1. Priorytetowe cele krótkookresowe. Zadania własne Gminy Ujazd.

Dział	Jednostkowe cele krótkookresowe do 2007r.	Szacunkowy koszt realizacji zadania w zł.				
		2004	2005	2006	2007	RAZEM
1	2	3	4	5	6	7
Ochrona powierzchni ziemi, gleb i kopalin	Okresowe badania jakości gleby i ziemi	-	3000	3000	3000	9000
	Tworzenie i uzupełnianie przeciwwietrznych pasów zieleni	-	-	-	-	-
	Prowadzenie badań zanieczyszczeń i kwasowości gleb. Odkwaszanie gleb.	-	-	-	-	-
Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych. Ochrona przed powodzią.	Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej w Ujeździe - etap II Centrum, zlewnia przepompowni i na terenie Goj	3836515	-	1000000	-	4836515
	Budowa kanalizacji sanitarnej dla wsi Zimna Wódka - Wesołów	-	894000	-	-	894000
	Budowa kanalizacji sanitarnej we wsi Niezdrowice	3449808	-	-	-	3449808
	Budowa kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej - Klucz - Olszowa	-	4860540	-	3635449	8495989
	Budowa kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej - SAG - Olszowa	100000	4960000	-	-	5060000
	Budowa kanalizacji sanitarnej we wsiach Sieroniewice - Grzebosz. Przygotowanie dokumentacji projektowej dla kanalizacji i wodociągu SAG Sieroniewice	150000	6718290	6718290	-	13586580
	Opracowanie dokumentacji projektowej na budowę zbiornika małej retencji z funkcją przeciwpowodziową na potoku Jordan w Ujeździe	120000	-	-	-	120000

c.d. Tabela 4.4.-1

1	2	3	4	5	6	7
Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych. Ochrona przed powodzią.	Budowa zbiornika małej retencji potoku Jordan w Ujeździe	-	600000	600000	-	1200000
	Realizowanie modernizacyjnych służących ochronie środowiska i gospodarki wodnej (odtworzenie i konserwacja rowów melioracyjnych, utrzymanie kanalizacji burzowej)	45000	45000	45000	45000	180000
	Dopłaty do wywozu nieczystości płynnych	170000	170000	170000	170000	680000
	Rozbudowa OSP Stary Ujazd	100000	100000	-	-	200000
	Rozpoznanie możliwości wykorzystania wód opadowych z bilansem wielkości opadów dla terenu Gminy	-	-	-	-	-
	Wykonanie roślinnych barier ochronnych wzdłuż wytypowanych odcinków wód powierzchniowych	-	1000	1000	1000	3000
	Wytypowanie istniejących małych akwenów do budowy i odbudowy	-	-	-	-	-
	Wytypowanie terenów dolin rzecznych do zalesienia	-	-	-	-	-
	Wytypowanie cieków do odbudowy retencji naturalnej roślinnej	-	-	-	-	-
	Wytypowanie dolin cieków możliwych do czasowego zalewania bez niekorzystnego wpływu na mieszkańców	-	-	-	-	-
	Inwentaryzacja istniejących kanalizacji deszczowych wraz z oceną ich stanu technicznego	-	-	-	-	-

c.d. Tabela 4.4.-1

1	2	3	4	5	6	7
Ochrona powietrza i wykorzystanie energii odnawialnej	Opracowanie gminnego projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, ze szczególnym uwzględnieniem gazyfikacji gminy oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii (w tym słomy, biogazu z oczyszczalni ścieków, energetyki wiatrowej)	-	20000	-	-	20000
	Ocieplenie budynku komunalnego w Zimnej Wódce	-	-	500000	-	500000
	Ocieplenie 2 budynków komunalnych w mieście Ujazd	163742	-	-	-	163742
	Wymiana okien i ocieplenie budynku szkolnego w Olszowej	414000	-	-	-	414000
	Wytypowanie budynków przeznaczonych do termomodernizacji i budynków przeznaczonych do likwidacji ogrzewania węglowego (w tym budynek UG w Ujeździe). Określenie kosztów i źródeł finansowania inwestycji. Planowany termin realizacji: 2008÷2011.	-	5000	-	-	5000

c.d. Tabela 4.4.-1

1	2	3	4	5	6	7
Ochrona przed hałasem	Uwzględnianie wymogów ochrony środowiska przed hałasem przy opracowywaniu planów zagospodarowania przestrzennego. Odpowiednie strefowanie zabudowy na terenach objętych uciążliwością hałasu drogowego i kolejowego.	-	-	-	-	-
	Stworzenie podstaw merytorycznych do określenia wielkości populacji zagrożonej hałasem oraz powierzchni terenów przeznaczonych na cele rekreacyjne – objętych nadmierną uciążliwością akustyczną.	-	-	-	-	-
	Prowadzenie bazy danych obejmującej mapy akustyczne, informacje dotyczące terenów zagrożonych hałasem i terenów przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu.	-	-	-	-	-
	Doskonalenie istniejących i kształtowanie nowych mechanizmów i procedur administracyjnych umożliwiających zapobieganie rozszerzaniu obszarów i powiększaniu wielkości populacji zagrożonych hałasem.	-	-	-	-	-
	Rygorystyczne przestrzeganie wymagań dotyczących stanu technicznego pojazdów i przestrzegania dozwolonej prędkości.	-	-	-	-	-

c.d. Tabela 4.4.-1

1	2	3	4	5	6	7
Ochrona przyrody i krajobrazu	Wzmacnianie przyrodnicze terenów dolinnych i ich otoczenia poprzez wprowadzanie zadrzewień i zakrzaczeń i biologicznej obudowy cieków wodnych Waloryzacja przyrodnicza powiatu	-	-	-	-	-
	Urządzanie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień i parków	39000	40000	45000	45000	169000
	Wprowadzanie zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych	2000	2000	2000	2000	8000
	Realizacja Gminnego Programu Zwiększenia Lesistości na lata 1997-2020. Zalesienie i zadrzewianie nieefektywnych gruntów porolnych VI klasy bonitacyjnej (wariant minimum 49ha, wariant maksimum 325ha)	wariant minimum 110000 – wariant maksimum 800000 zł z Funduszu Leśnego Generalnej Dyrekcji Lasów Państwowych **				
	Upowszechnianie i wprowadzanie form indywidualnej ochrony przyrody w postaci: użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo krajobrazowych, stanowisk	środki własne Gminy 3000 rocznie				
	Restytucja siedlisk mokradłowych i renaturyzacja dolin niewielkich cieków wodnych	-	-	-	-	-
	Wyznaczenie obszarów (dróg) bezpośredniego i znaczącego zagrożenia dla okresowo migrujących zwierząt.	-	-	-	-	-
Gospodarka odpadami	PLAN GOSPODARKI ODPADAMI (wg Planu Gospodarki Odpadami)	17400	26900	34800	39000 (64000)	118100 (143100)

c.d. Tabela 4.4-1

1	2	3	4	5	6	7
Edukacja ekologiczna	Promowanie paliw „ekologicznych”. Informowanie o szkodliwości spalania odpadów w piecach domowych, ogniskach itp. Zachęcanie mieszkańców do wymiany indywidualnych kotłów węglowych na nowoczesne kotły opalane paliwami gazowymi lub olejem opałowym.	-	-	-	-	-
	Promowanie poszanowania energii cieplnej i elektrycznej. Promowanie przedsięwzięć termomodernizacyjnych.	-	-	-	-	-
	Promowanie odnawialnych źródeł energii (OZE), głównie biopaliw.	-	-	-	-	-
	Promocja komunikacji i turystyki rowerowej.	-	-	-	-	-
	Adaptacja SP Niezdrowice na cele przedszkolne, bazy hotelowo - turystycznej i ośrodka promocji i edukacji ekologicznej.	100000	1192000	-	-	1292000
	Wytyczanie, promowanie i realizacja ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych, turystycznych szlaków pieszych i szlaków konnych.	-	-	-	-	-
	Kształtowanie właściwych zachowań w gospodarce odpadami - minimalizacji ilości powstających odpadów, systemu selektywnej zbiórki odpadów, recyklingu i odzysku surowców wtórnych, odzysku i wykorzystania odpadów biodegradowalnych	-	-	-	-	-

c.d. Tabela 4.4-1

1	2	3	4	5	6	7
Edukacja ekologiczna	Promowanie właściwych zachowań w gospodarce wodno - ściekowej: racjonalna gospodarka wodna, właściwe postępowanie ze ściekami	-	-	-	-	-
	Promowanie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej, zasad Zwyczajnej Dobrej Praktyki Rolniczej, zintegrowanego systemu produkcji rolnej i rolnictwa ekologicznego, ze szczególnym naciskiem na promowanie hodowli ściółkowej, zaprzestanie stosowania gnojowicy do nawożenia pól i jej zastąpienie obornikiem, zaniechanie wypalania łąk i ściernisk	-	-	-	-	-
	Uruchomienie informacji telefonicznej i internetowej zajmującej się codziennymi problemami mieszkańców Gminy w zakresie ochrony środowiska.	-	-	-	-	-
	Dotacje na programy i projekty edukacyjne	3000	3000	3000	3000	12000
	Instruowanie społeczeństwa o zasadach postępowania w wypadku wystąpienia awarii przemysłowych i transportowych.	-	-	-	-	-
	Promowanie programów rolnośrodowiskowych. Promowanie zalesiania i zadrzewiania.	-	-	-	-	-
	Przygotowanie opracowań, publikacji, informatorów, map, dotyczących obiektów przyrodniczych i zabytków kultury gminy					
	Promowanie walorów turystycznych i wypoczynkowych gminy.	-	-	-	-	-

c.d. Tabela 4.4-1

1	2	3	4	5	6	7
Polityka przestrzenna	Wprowadzenie do nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pasów o uzależnionej od projektowanego natężenia ruchu szerokości w liniach rozgraniczających dla dróg krajowych i wojewódzkich, w których obowiązywać ma zakaz lokalizacji nowej zabudowy mieszkalnej, szpitali, domów opieki, szkół, przedszkoli itp.	-	-	-	-	-
	Wprowadzenie do m.p.z.p. pasów zieleni izolacyjnej pomiędzy drogami a obszarami zabudowy (tam, gdzie warunki miejscowe na to pozwalają).	-	-	-	-	-
	Ujęcie drogowych zadań rządowych i wojewódzkich (modernizacja DK40, DK88 i DW426, budowa obwodnicy miasta Ujazd) w m.p.z.p.	-	-	-	-	-
	Integracja aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym poprzez wprowadzenie odpowiednich procedur lokalizacyjnych chroniących tereny cenne przyrodniczo przed przeinwestowaniem	-	-	-	-	-
	Ochrona ciągów i panoram widokowych	-	-	-	-	-
	Budowa w latach 2005+2006 drogi gminnej Droga Starostrzelecka (fragment Szlaku Bursztynowego) na odcinku Ujazd - Zimna Wódka.	-	-	2700000	-	2700000
	Budowa w latach 2007+2008 drogi zbiorczej KZ obsługującej Obszary Aktywności Gospodarczej, na północ od autostrady A4 pomiędzy węzłami Olszowa i Nogowczyce.	-	-	-	3000000	3000000
	Budowa obejścia wsi Sieroniuwice o długości ok. 1,5km na drodze powiatowej DP 27-461.	800000	-	-	-	800000

c.d. Tabela 4.4-1

1	2	3	4	5	6	7
Polityka przestrzenna	Zakończenie w roku 2004 przebudowy drogi gminnej w Niezdrowicach.	845000	-	-	-	845000
	Rozpoczęcie modernizacji dróg gminnych i budowy chodników. Bieżące remonty dróg.	-	50000	50000	50000	150000
	Wprowadzanie dla obiektów zabytkowych funkcji zgodnych z ich pierwotnym przeznaczeniem, bądź niekolidujących z ich zabytkowym charakterem, rewaloryzacja obiektów zabytkowych.	-	-	-	-	-
	Nieprzeznaczanie najlepszych kompleksów glebowych na cele nierolnicze	-	-	-	-	-
	Kontynuowanie gminnego programu budowy tras rowerowych o funkcjach komunikacyjnych. Kształtowanie układu ścieżek rowerowych o funkcjach turystycznych i rekreacyjnych. Wprowadzenie tras rowerowych do m.p.z.p	-	10000	10000	10000	30000
	Wprowadzenie do m.p.z.p. ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych, turystycznych szlaków pieszych i szlaków konnych.	-	-	-	-	-

c.d. Tabela 4.4-1

1	2	3	4	5	6	7
Działania kontrolne i informacyjne	Wystąpienie z wnioskiem do Wojewody o udostępnienie Przeglądu Ekologicznego Autostrady A4 i ewentualne podjęcie stosownych działań administracyjnych.	-	-	-	-	-
	Informowanie jednostek organizacyjnych o wymogu posiadania pozwoleń sektorowych z zakresu ochrony środowiska. Informowanie właścicieli stacji paliw o wymaganych działaniach ograniczających emisję par benzyn. Informowanie jednostek organizacyjnych w zakresie ponoszenia opłat za korzystanie ze środowiska. Stymulowanie zakładów do samokontroli poprzez wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem.	-	-	-	-	-
	Zlokalizowanie, zinwentaryzowanie i zmuszenie do posiadania wymaganych prawem decyzji wszystkich jednostek organizacyjnych korzystających ze środowiska. Kontrola wymagań i zaleceń oraz terminu ich realizacji określonych w Decyzjach.	-	-	-	-	-
	Egzekwowanie zakazu wypalania traw i ściernisk oraz niezgodnego z prawem stosowania nawozów naturalnych w postaci płynnej (gnojówka, gnojowica).	-	-	-	-	-
	Kontrola obszarów i warunków eksploatacji kopalni.	-	-	-	-	-
	Inwentaryzacja nielegalnych kolektorów lub rowów służących do odprowadzania ścieków	-	-	-	-	-

c.d. Tabela 4.4-1

1	2	3	4	5	6	7
Działania kontrolne i informacyjne	Zaprowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych na nieczystości płynne i przydomowych oczyszczalni ścieków	-	-	-	-	-
	Weryfikacja pozwoleń dla firm zajmujących się usługami asenizacyjnymi	-	-	-	-	-
	Wytypowanie obiektów zagrażających jakości wód podziemnych i powierzchniowych	-	-	-	-	-
	Opracowanie powszechnego, skierowanego do społeczeństwa programu postępowania w razie wystąpienia powodzi i rozpropagowanie tego programu	-	-	-	-	-
Systemy zarządzania środowiskiem	Wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o stanie środowiska, udziału społeczeństwa w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska. Współpraca z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi.	-	-	-	-	-
	Sporządzenie gminnego programu ochrony środowiska na lata 2004÷2007	20000	-	-	-	20000
	Sporządzenie raportu z wykonania celów krótkookresowych określonych w programie za lata 2004÷2005, a następnie za lata 2006÷2007 i przedstawienie ich Radzie Gminy.	-	-	-	-	-
	Sporządzenie gminnego programu ochrony środowiska na lata 2008÷2011.	-	-	-	20000	20000
	Stworzenie i aktualizowanie bazy danych (dostępnej m.in. na stronach internet.) dotyczącej stanu czystości poszczególnych komponentów środowiska i zasobów przyrodniczych gminy.	-	-	-	-	-

c.d. Tabela 4.4-1

1	2	3	4	5	6	7
Proekologiczne działania dyplomatyczne	Nawiązanie szerokiej współpracy z Kościołem Katolickim. Wyznaczenie i realizacja wspólnych celów edukacyjnych.	-	-	-	-	-
	Promowanie gazyfikacji Gminy. Działania dyplomatyczne prowadzące do ujęcia obszaru Gminy w planach gazyfikacji Górnośląskiej Spółki Gazownictwa w Zabrze ZG Opole.	-	-	-	-	-
	Podjęcie działań dyplomatycznych mających na celu przyspieszenie realizacji drogowych zadań rządowych i wojewódzkich (modernizacja DK40, DK88 i DW426, budowa obwodnicy miasta Ujazd).	-	-	-	-	-
	Podjęcie działań dyplomatycznych mających na celu ograniczenie uciążliwości akustycznej dróg do poziomu wymaganego normami (w tym budowa ekranów dźwiękochłonnych, wymiana okien na dźwiękochłonne, realizacja pasów zieleni izolacyjnej - finansowane przez zarządców dróg).	-	-	-	-	-
	Dążenie do budowy przez zarządców dróg przejść dla zwierząt nad trasami komunikacyjnymi i przepławek dla organizmów wodnych	-	-	-	-	-
	Wspieranie działań mających na celu restytucję susła moregowanego	-	-	-	-	-
	Aktywne uczestnictwo w regionalnym programie doprowadzenie wód Kłodnicy do II, a docelowo I klasy czystości.	-	-	-	-	-
	Wytypowanie dolin cieków możliwych do czasowego zalewania bez niekorzystnego wpływu na mieszkańców	-	-	-	-	-

c.d. Tabela 4.4-1

1	2	3	4	5	6	7
Proekologiczne działania dyplomatyczne	Objęcie ochroną prawną cennych przyrodniczo elementów krajobrazu (łąka ostrożeńiowa, dolina między Zimną Wódką a Starym Ujazdem, remizy drzew śródpolnych, oczka wodne)	-	-	-	-	-
RAZEM	PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA ZADANIA W LATACH 2004 + 2007	10378465	19703730	11885090	7026449 (7051449)*	48993734 (49018734)*

* po uwzględnieniu rozszerzonego wariantu finansowania gospodarki odpadami w Planie Gospodarki Odpadami

** w zestawieniach tabelarycznych nie uwzględniono ewentualnego dofinansowania pochodzącego z Funduszu Leśnego Generalnej Dyrekcji Lasów Państwowych

Niezbędnym lub korzystnym będzie opracowanie szeregu zestawień, analiz i programów, wymagających od Gminy stosunkowo niewielkich nakładów finansowych (w porównaniu do działań inwestycyjnych). Wśród najistotniejszych zadań w tym zakresie należy wymienić:

- udział w programach mających na celu ochronę zasobów wodnych głównych zbiorników wód podziemnych,
- uwzględnianie wyznaczonych zaleceń związanych z ochroną środowiska w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- udział w Programie Zwiększania Lesistości (głównie gruntów porolnych VI klasy bonitacyjnej, terenów przemysłowych i poeksploatacyjnych) w celu nadania terenom zalesianym funkcji korytarzy i ostoje ekologicznych, funkcji przeciwwietrznych, przeciwerozyjnych, glebochronnych i wodochronnych,
- opracowanie gminnego projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, ze szczególnym uwzględnieniem gazyfikacji gminy oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii (w tym słomy, biogazu z oczyszczalni ścieków, energetyki wiatrowej),
- udział w pracach związanych z wytyczaniem, promowaniem i realizacją ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych, szlaków pieszych, tras rowerowych (o funkcjach komunikacyjnych, turystycznych i rekreacyjnych) i szlaków konnych,
- opracowanie programu postępowania społeczeństwa w razie wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, awarii przemysłowych i transportowych, powodzi (wersja instruktażowa, powszechnie dostępna, nie obciążona klauzulami tajności, poufności itd.),
- udział w regionalnym programie doprowadzenia wód Kłodnicy do II, a docelowo I klasy czystości.

Jak już wspomniano bardzo ważne znaczenie odgrywają działania dyplomatyczne władz gminnych, dzięki którym można osiągnąć szereg efektów korzystnych dla stanu środowiska przy praktycznym braku nakładów z budżetu gminy. Wśród najistotniejszych zadań w tym zakresie należy wymienić:

- działania skierowane na osiągnięcie całkowitej gazyfikacji Gminy,
- działania mające na celu przyspieszenie realizacji drogowych zadań rządowych i wojewódzkich,
- działania prowadzące do ograniczenia uciążliwości autostrady A4,
- poparcie inicjatyw na rzecz zwiększania udziału obszarów chronionych na terenie Gminy.

Istotną funkcją Gminy winny być różnego rodzaju działania stymulujące, propagandowe, zachęcające, edukacyjne oraz wywieranie presji na podmioty i jednostki administracyjne. Wskazany jest szereg działań proekologicznych:

- organizowanie szeregu działań edukacyjnych skierowanych do różnych grup społecznych, zawodowych i wiekowych,
- promowanie postaw prośrodowiskowych,

- promowanie rolnictwa prośrodowiskowego i ekologicznego,
- uruchomienie ogólnodostępnej gminnej bazy danych i monitoringu środowiska oraz informacji telefonicznej i internetowej zajmującej się codziennymi problemami mieszkańców w zakresie ochrony środowiska,
- informowanie i kontrolowanie podmiotów gospodarczych i obywateli w zakresie środowiskowych wymagań prawnych, formalnych i technicznych oraz egzekwowanie ich realizacji.

4.4.3. Podsumowanie

Łączny koszt wykonania przedstawionych w zestawieniu zadań wynosi dla 4-letniego okresu 2004÷2007:

49,02 mln zł

Z przeprowadzonej na wstępie analizy GFOŚiGW i budżetu Gminy z lat 2000÷2003 wynika, że na cele ochrony środowiska przeznaczane są średnio nakłady finansowe w wysokości:

8,84 mln rocznie z GFOŚiGW i budżetu Gminy, w tym:

- wydatki bieżące – 260 tys. zł
- wydatki inwestycyjne – 8.580 tys. zł

Środki, jakie mogą być przeznaczone przez Gminę Ujazd na realizację zadań związanych z ochroną środowiska w pozostałym 4-letnim okresie funkcjonowania Programu Ochrony Środowiska - w latach 2004÷2007 - obliczone w oparciu o ich średnie wartości wynoszą:

4 x 8,84 mln zł = 35,36 mln zł

Różnica pomiędzy łącznym kosztem wykonania przedstawionych w zestawieniu zadań, a obliczonymi środkami wynosi zatem łącznie w okresie 4-letnim 2004÷2007:

13,66 mln zł

W tej sytuacji można przyjąć następujące warianty realizacji przedstawionego programu ochrony środowiska, w jego aspekcie finansowym:

- **WARIANT I:** zrezygnowanie z realizacji niektórych pozycji przedstawionych w tabeli bądź też ograniczenie ich zakresu do działań najistotniejszych dla Gminy, a więc do zadań w zakresie gospodarki wodno - ściekowej.

- **WARIANT II:** całkowita realizacja wszystkich pozycji w okresie do 2007r., przy wsparciu budżetu Gminy na poziomie ponad 35%,
- **WARIANT III:** całkowita realizacja wszystkich pozycji w okresie do 2007r., co wymaga pozyskania środków z zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji proekologicznych, w szczególności na najkosztowniejsze zamierzenia.

Zauważyć jednak należy, że przedstawione zestawienie tabelaryczne nie obejmuje ewentualnego dofinansowania przedsięwzięć proekologicznych realizowanych przez indywidualnych mieszkańców oraz niespodziewanych wydatków na cele ochrony środowiska, które mogą stanowić dodatkowe obciążenie dla GFOŚiGW.

Zatem mało prawdopodobnym wydaje się wystąpienie ściśle jednego z powyższych wariantów. Skuteczna polityka Gminy oraz odpowiednie działania dyplomatyczne pozwolą na uzyskanie szeregu dodatkowych proekologicznych dotacji i kredytów z odnośnych funduszy, instytucji, programów pomocowych i funduszy unijnych, które mogą w znaczącym stopniu wesprzeć środki własne Gminy. Zatem, w ocenie autorów opracowania, możliwa jest pełna realizacja powyższego programu na lata 2004÷2007.